

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA OCH LITERÄRA INTRESSEN.

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET.

1889.

FEMTE HÄFTET.

INNEHÅLL:

- Lilly Engström.* Regina Pallin.
Z. T. (Finland) En visa tryckt i år.
Vertumnus. Ett stort mål.
C. C. Balder. En barnpsykologi.
Per Trygg. Materialismen och lifsledan.
A. K—dt. Också en visa.
Fjärde Allmänna Flickskolemötet.
Kvinnokongresser i Paris.
Från Riksdagen.
Fredrika-Bremer-Förbundets meddelanden:
Fredrika-Bremer-Förbundets årsmöte.
Sjukkassans årsmöte.
Hvarjehanda i Kvinnofrågan.
Fredrika-Bremer-Förbundets berättelse för 1888.

Pris pr årgång: För Förbundets medlemmar kr. 2,50.
För icke medlemmar „ 4,00.

För Fruntimmer

är det fördelaktigt och bekvämt att försäkra sig i

Allmänna Lifförsäkringsbolaget.

Undersökningsläkare i Stockholm:

Professor Jonas Wærn eller Doktor Karolina Widerström.

I landsorten kan vederbörande husläkare anmodas afgifva försäkringsutlåtande.

För liffränteaftal fordras ingen läkareundersökning, endast presterligt åldersbetyg.

Bland agenter i Stockholm nämnas:

Fru Maria Hellberg, Klara Bergsgatan 54.

Fröken Betty Johansson, Vestmannagatan 38.

Fru Sigrid Lagervall, Agnegatan 3.

Fröken Visen Levin, Nordiska Museet.

„ Hulda Lundin, Brunkebergstorg 2.

Fru Ulla Sandell, Pilgatan 4 A.

Alla upplysningar i och för försäkring lemnas för öfrigt beredvilligt och blanketter tillhandahållas af bolagets agenter i Sverige, Norge och Finland samt vid hufvudkontoret i Stockholm, Kungsträdgårdsgatan 2 C, 1 tr. upp.

Allmänna Lifförsäkringsbolaget.

(G. 15760.)

Fredrika-Bremer-Förbundets byrå,

5 Malmtorgsgatan, kl. 11—4.

Råd lemnas i juridiska, ekonomiska och hygieniska frågor.

Upplysningar lemnas angående läroanstalter och arbetsområden tillgängliga för kvinnor.

Regina Pallin.

Under de sista dagarna af maj månad rådde tystnad och stillhet i Högre lärarinneseminariets och Normalskolans lokal, äfven under lofstunderna. Och detta var något ovanligt, ty den, som eljest under en af skolans lofstunder trädde inom läroverkens portar, möttes af ett nästan bedöfvande sorlskratt och prat, sång och munterhet tycktes fylla hela huset. Men nu var det så tyst, så tyst. Man gick på tå och man hviskade, man stängde hvarje dörr så sakta, och utan att hafva manats af klockans ljud satt man på sin plats. Och om vi frågat den första lilla flicka vi mött, hvarför det var så tyst, så skulle hon med förundran öfver vår fråga hafva svarat: Fröken Pallin är sjuk. Och om vi stigit en trappa högre upp i Seminariets våning, så hade vi snart sett, att sorgen der blifvit bofast gäst. Det är icke fruktan för examen och betyg, som blekt de ungas kinder och lockat tårar i så många ögon — nej från fröken Pallins sjukrum har det budet kommit, att allt hopp är ute, och derföre har också all glädje flytt sin kos. På morgonen den 28 maj kom budskapet, att under nattens lopp hade den sjuka sakta och stilla förts öfver gränsen in i evighetens land.

De yttre dragen af Regina Pallins lefnad kunna tecknas med några få rader. Hon var till börden värmländska och skulle i år hafva uppnått en ålder af 55 år. Som barn fick hon sin undervisning i Karlstads förnämsta flickskola; under ungdomsåren vistades hon i Upsala, der hon genomgick de högre klasserna af den s. k. Klosterskolan. Derefter egnade hon sig några år åt enskild undervisning och kallades år 1864 till biträdande föreståndarinna vid Högre lärarinneseminarium. På denna plats verkade hon i jämt 25 år; och det är på detta verksamhetsfält hennes enkla lefnadssaga står skrifven i lefvande och oförgätliga drag.

Hvad var det då hon uträttade, denna stilla kvinna, som först efter sin död kommit att höra offentligheten till? Jo, hon vann öfver den ungdom, som var anförtrodd i hennes

vård, ett inflytande så starkt och så varaktigt, som blott de utkorade af ungdomens ledare lyckas vinna. Och detta inflytande missbrukade hon aldrig ett ögonblick för att åt sig själf låta tända förgängliga rökoffer. Nej, sin makt öfver de unga använde hon så, att hon tog dem vid handen, en och en — Regina Pallin hade aldrig brådtom, hon gaf sig alltid god tid — och förde dem in på arbetets och pligtens väg. Ty hon visste själf och lärde derföre sin ungdomsskara, att den, som skall uppfostra andra, måste börja med sig själf. Och hvad hon framför allt sökte att utveckla hos de blifvande lärarinnorna var känslan af ansvar inför det kall, hvaråt de egnade sig. Dock gjorde hon aldrig pligtens väg tung och mörk. Nej, seminarielivvet var ljusst och gladt och fullt af fröjdeämnen, det var elevernas samstämmiga vittnesbörd.

Regina Pallin fanns ständigt bland sina lärjungar. Hon skänkte dem i rikt mått icke blott kärlek och deltagande, utan ock helsosamma råd och kraftigt stöd. Med sitt sant kvinnliga väsen hörde hon nämligen vida mer till deras antal, som gifva stöd än till deras, som begära ett sådant. Också anlätades hennes klara omdöme och rika erfarenhet flitigt af de unga, ej blott då de ännu voro Seminariets lärjungar, utan äfven sedan de lemnat den egentliga lärotiden bakom sig. Från skilda bygder i vårt land gingo osynliga trådar till Regina Pallins stilla hem, och de trådarna voro starka, ty de voro spunna af den varmaste tillgifvenhet och den djupaste aktning; ja, de voro så starka, att de blefvo till stöd för mer än en ung kvinna, då det gällde att vandra framåt på pligtuppfyllelsens väg.

I sin egen kamratkrets var Regina Pallin alltid medelpunkten. Till henne gingo vi ju alla så väl i glädjens som i sorgens stunder, och alltid kunde vi vara vissa om att mötas af det hjertligaste deltagande. Hon hade för sin omgivning blifvit så godt som ett samvete, och detta kunde hon vara, ty hon vandrade sjelf i ärlig sjelfpröfning inför Guds ansigte.

De utaf oss, som minnas den bortgångna, sådan hon var för ett tiotal af år sedan, de minnas, att det vemodsfulla draget och det trötta utseendet ej alltid varit det förherskande i hennes väsen. Ehuru allvar alltid var grunddraget i hennes karaktär, kunde hon dock i den trånga vänkretsen vara glad och munter. Vi, som minnas förtroliga aftonstunder i

vår "Regentinnas" förmak, vi minnas huru trefnad och glädje då strålade ut från hela hennes väsen. Ett godt skämt uppfattades alltid af henne, och sjelf vann hon sina segrar lika mycket med skämtets som med allvarets vapen. Hon var född med motvilja för hvarje offentligt uppträdande; detta hindrade henne likväl icke att högt skatta och sympatisera med kvinnor, för hvilka det var naturligt att verka på ett annat sätt och med andra medel, än hon sjelf gjorde. Men blef det klart för Regina Pallin, att det var hennes pligt att uttala sig, t. ex. vid ett styrelsesammanträde eller ett lärarekollegium, då gjorde hon det. Hon var då alltid väl förberedd, och hennes anförande var klart och öfvertygande. Också gick hennes mening i de flesta fall segrande igenom.

För de flesta af Dagnys läsare torde det vara bekant, att äfven yttre bevis på den kärlek och aktning, hvarmed Regina Pallin omfattades af sina lärjungar, kommo henne till del. Vi nämna blott stipendiifonden "Regina Pallins minne" och det porträtt i olja af den saknade föreståndarinnan, som vid läsårets afslutning öfverlemnades till Seminariet. Såväl fonden som porträttet äro gåfvor från en del af Seminariets forna och nuvarande elever. Det är dock icke om dessa mer officiella gåfvor vi här närmast velat påminna, utan om de många små kärleksbevisen, som kommo Regina Pallin till del. Var det icke på hennes arbetsbord vi nästan alltid sågo vårens förstlingar och höstens sista blommor? Och till henne hittade ju rosorna vägen äfven midt i vintern. Och på hennes födelsedag — huru rördes icke våra hjertan till medlidande med de stackars postbuden och telegrafpojckarna, som måste springa med bud från när och fjärran!

Regina Pallins vänner sågo med oro och bekymmer huru hennes sjuklighet tilltog år från år. Arbetet, som var hennes glädje, började att kännas tryckande, och hon hade derföre hos Seminariets Direktion anhållit om tjänstledighet för nästa läsår. Denna anhållan beviljades dagen innan hon lades ned på den sjukbädd, från hvilken hon aldrig skulle uppstå. Hon hade fått tjänstledighet för alltid. —

Äfven efter hennes död kommo de små kärleksgåfvorna. Hvar och en ville räcka henne sin blomma, och så hvilade hon, nedbäddad bland de många blomsterbuketterna. Så kom begrafningsdagen med en rikedom af kransar och blommor, som alla buro helsningar till den kära döda. De bud,

som blommorna framförde, hade ensamt kunnat teckna Regina Pallins lefnadssaga. Blommorna från Seminariets Direktion uttryckte "djup tacksamhet för en ädel lifsgerning"; från kamrater kom "ett tack för trofast vänskap och ädelt föredöme", och bland de många helsningarna från forna lärjungar var det en krans, som bragte tack för "moderlig kärlek."

På Regina Pallins begrafningsdag öfverlemnades af Seminariets rektor, Dr Julius Humble, en summa af 1000 kr., såsom gåfva till stipendiifonden Regina Pallins minne. Till samma fond hafva under de närmast följande dagarna af några bland Regina Pallins släktingar och vänner skänkts omkring 300 kr. För att bereda en ung från Seminariet utexaminerad lärarinna, hvars helsa är vacklande, tillfälle att stärka sina krafter vid en brunns- eller badort, hafva andra vänner till Regina Pallin lemnat en summa af 500 kr.

Det spirar välsignelse i en ädel människas fotspår.

Lilly Engström.

En visa tryckt i år.

*Flyg, dufna vinterfluga,
 Från nordens snö och is,
 Och surra, lätt att truga,
 I skenet af Paris!
 Tråd der din myggdans! Se, och hör,
 Kinesa, kisa, köp och kör,
 Böj knä för dagens gudar:
 Très humble serviteur!*

*Förlåt, jag stannar hemma
 Med andra fattighjon
 Till vårens bolagsstämma
 Och världsexposition.
 Jag vet, att hvitt blir grönt behag,
 Att död blir lif och natt blir dag.
 Sök du ett bättre nöje,
 Men inte reser jag.*

*Jag vet, att silfverfjärdar
 Bli här safirer då
 Och vintermolnets världar
 Nymålas himmelsblå.
 Hvar klippa blir arkitektur,
 Hvar björk blir extrafin skulptur
 Och sen — konsert i skogen
 Med kostnadsfri natur!*

*Men söker du tekniken,
 Begär du industrin,
 Hvar finner du väl liken
 Till vårens ångmaskin?
 Hvar finner du en väf så mjuk
 Till helgdagspynt och hvardagsbruk,
 Som ängens bysselmatta
 Och kullens kammarduk?*

Du lätta vinterfluga
På vår tids sockerbit,
Jag sänder från min smuga *)
Till dig en helsning dit.
Mitt Marsfält är med skördar täckt,
Mitt Eiffeltorn bär furans drägt,
Min Boulanger är stormen
I seklets aftonväkt.

Z. T.

Ett stort mål.

Högt upp i de nordligaste delarna af Norge har en viljekraftig kvinna utfört ett arbete, som torde vara enastående i Skandinavien, och hvars frukter med all säkerhet komma att bereda hennes fosterland omätliga fördelar.

Hennes namn är Fru Adriane Öwre.***) Hon var den yngsta af en talrik familj i små omständigheter och måste vid helt unga år ut i världen för att själf förtjäna sitt bröd. Medan hon ännu var barn hade hos henne vaknat en brinnande lust för att odla växter, och hon begagnade sig af alla möjliga tillfällen, som erbjödo sig för att få tillfredsställa denna oemotståndliga åtrå. Sedan hon 1856 ingått äktenskap med en länsman, blef hon bosatt i Ledesby i Finnmarken, och der anlade hon vid sitt hem en liten trädgård, hvori hon odlade både grönsaker och blommor. Före hennes tid var trädgårdsskötsel någonting fullkomligt främmande för dessa trakter och Fru Öwres tilltag betraktades derfor af befolkningen till att börja med såsom idel barnsligheter; men snart ändrade sig detta förhållande, hennes exempel manade till efterföljd och numera odlas allmänt i samma trakter åtminstone potatis till husbehof. Efter några år erhöll hennes man länsmanstjänsten i Karasjok, som ligger långt inne i landet, ett par mil från den ryska gränsen under 69° 15' nordlig bredd. Fru Öwre lät ej afskräcka sig af en otacksam jordmån, utan upptog genast sin älsklingssysselsättning; och med sin vanliga ihärdighet har hon äfven der kommit åstad en trädgårds-

*) Finskt ord = vrå.

**) Se Norsk Havetidende årg. 1887.

skötsel, hvars resultat äro i hög grad öfverraskande. Hon kunde, som naturligt är ej i längden förblifva obemärkt, och sedan hon kommit i förbindelse med den om trädgårdsodlingen i Norge så högt förtjänte Professor Schübeler i Kristiania, har hon årligen genom hans försorg blifvit försedd med frön af hvarjehanda växter. Hennes försök dermed hafva så utfallit, att icke mindre än 350 prydnadsväxter hafva visat sig kunna med fördel odlas i Karasjok, och flere af dessa växter hafva t. o. m. lämnat mogna fröskördar derstädes. Men det är icke blott för sin egen del hon arbetat och sträfvat; hon har, hvad mera är, genom sitt föredöme, sina råd och anvisningar lyckats förmå äfven sina grannar, lapparne att försöka sig på trädgårdsodling.

Fru Övre har genom sin lifsgärning visat, att trädgårds-skötsel kan bedrifvas med framgång så långt norrut som vid 69:de breddgraden; och hon har äfven visat huruledes man med en fast vilja, träget arbete och goda föredömen kan på en jämförelsevis kort tid förmå en för nyheter eljes obenägen landtbefolkning, att med kärlek och intresse egna sig åt det både inbringande och förädlande arbete, som trädgårdsskötseln erbjuder. Den erfarenhet, man vunnit genom hennes verksamhet, är för oss af så mycket större betydelse, som derigenom på förhand alla tvifvelsmål undanrödjas rörande möjligheten att bedrifva trädgårdsskötsel, hvar hälst det vara må i vårt land, der klimatet medgifver jordens odling för andra ändamål.

Att en mera allmänt förekommande trädgårdsskötsel vid menige mans hem skulle i ekonomiskt afseende medföra en ofantlig vinst för vårt land ligger i öppen dag. Funnes det vid hvarje bondgård, hvarje torp, hvarje arbetarestuga på landet en liten trädgårdstappa, hvilken ovärderlig hjälp skulle icke husmodern kunna hämta derur för hushållet, och hvilken angenäm och på samma gång helsosam omväxling i den mångenstädes nästan uteslutande af potatis och mjölmatt bestående dagliga kosten skulle icke derigenom kunna åstadkommas; för att icke tala om det nyttiga sätt att använda tiden, som genom trädgården skulle kunna beredas såväl barnen som familjens ålderstigna till gröfre utarbeten oförmögna medlemmar.

I de delar af landet, der fruktträd kunna odlas, kan det väl ej vara mer än en mening rådande om det goda, en träd-

gård kan medföra. Den obetydliga plats, ett fruktträd upp-tager, och det ringa besvär, som dess skötsel kräfver, äro af ingen betydelse i jämförelse med de stora fördelar man kan hafva deraf, sedan det hunnit en viss utveckling; och eger man några friska fullväxta fruktträd, kan man, så godt som utan några kostnader, nästan årligen räkna på att inhösta skördar, som, vare sig man är i tillfälle att förvandla dem i penningar eller ej, hafva ett oberäkneligt värde. Frukten kan, likasom bären från buskarna, på många olika, lätt utförbara sätt bevaras eller beredas för framtida bruk; och derigenom blir den nytta, som hushållet kan göra sig af trädgårdens alster, icke inskränkt endast till mognads- eller skördetiden, utan den kan utsträckas till hela året, ja t. o. m. ännu längre.

Såväl fruktträden som bärbuskarne utgöra föröfrigt, om de vårdas väl, verkliga prydnadsväxter af första ordningen. Svårligen kan man se något vackrare, någonting praktfullare, än fruktträden, när de på försommaren stå inhöljda i sina hvita rödskiftande blomsterskrudar; och när deras grenar om hösten nedtyngas af svällande, guldgula eller rödblommiga frukter, kunna de väl uthärda täflan med hvilka andra prydnadsväxter som hälst. Huru ofta förekommer ej en eller annan obegagnad plats invid stugan, der mycket väl ett fruktträd eller en bärbuske skulle kunna planteras; och alla nakna, fula väggar och murar, som ligga emot solsidan, huru mycket bättre skulle de ej taga sig ut, om de i stället vore till någon del skylda genom några spalierträd. Det är ingen svår konst att odla och sköta sådana träd, men de hafva den stora fördelen med sig, att de kunna odlas längre norrut än fristående fruktträd.

Visserligen kunna icke fruktträd uthärda klimatet öfverallt i vårt land, men bärbuskar och köksväxter kunna odlas långt upp i landets nordligaste delar, blott man förstår att välja sådana sorter, som utveckla sig på kort tid; och erfarenheten har redan gifvit vid handen, att trädgårdsalsterna i allmänhet blifva välsmakligare, få mycket mera arom, ju längre norrut de frambringas.

Om den trefnad och det behag, som alltid hvilat öfver det lilla hemmet, när stugan omgifves af några, om ock anspråkslösa blomsteranläggningar, är öfverflödigt att orda.

Blommorna behöfva ingen förespråkare, de tala själfva med sitt färgrika språk tillräckligt kraftigt för sin sak.

Att sysslandet med växtodling, vare sig det sker för nyttan eller för nöjes skull, har ett förädlande och uppfriskande inflytande på sinnet kan väl sväriligen förnekas. Den som ständigt umgås med sina växter och med vaket sinne följer dem i deras utveckling från det första uppspirandet tills de uppfyllt sin bestämmelse, kan ej undgå att få blicken mer och mer öppen för naturen; och ju längre man lyckas tränga in i dess hemlighetsfulla skattkammare, desto mera hänföres man af de rena fröjder och njutningar, som ett närmare umgänge med naturen alltid förmår skänka. Säkert är också att en trädgård, stor eller liten, alltid gör hemmet kärare för sina innehafvare, hvilka kunna der söka den förströelse, hvar af människosinnet alltid i större eller mindre grad är i behof och i den mången gång finna en afledare från mindre förädlande nöjen och tidsfördrif. Att väcka den stora allmänhetens håg för en så välsignelserik sysselsättning, att arbeta derpå att inom en ej allt för aflägsen framtid hvarje gård, hvarje stuga på landet, äfven den obetydligaste backstugusittares, skall varda försedd med ett eller annat fruktträd, några bärbuskar, några blommor och ett litet trädgårdsland utanför sina knutar, är därför för visso ett af de vackraste mål en fosterlandsvän kan uppställa för sig att arbeta och sträfva för.

Men, huru skall ett så omfattande mål kunna ernås? Hvem skall utföra ett sådant storverk?

Jo, likasom hittills i de trakter, der trädgårdsodling mera allmänt förekommer bland allmogen, det i de flesta fall är deras kvinnor, hvilka tagit initiativet dertill, så är det allt fortfarande den svenska kvinnan det tillkommer att föra denna fosterländska sak fram till seger. I de små hemmen är det hustrurna, som skola lära sig, huru trädgården bör ordnas och skötas, det är dem det tillkommer att med barnens och de gamles hjälp så, plantera, rensa och skörda, under det männen, hvilka icke hafva eller anse sig hafva tid med dylikt, äro upptagna af viktigare grofarbeten; och det är de bättre lottades uppgift att dertill uppmuntra allmogens kvinnor, att gå dem tillhanda med råd och dåd, att hjälpa dem med anskaffandet af fruktträd, bärbuskar m. m., att lära dem de bästa sätten att använda trädgårdens alster i hushållet

o. s. v. — med ett ord att hvar i sin stad följa det storartade och framgångsrika föredöme, som Fru Adriane Öwre deruppe i Finnmarken i trots af en styfmoderlig natur gifvit alla nordens för vårt folks utveckling och förkofran i sedligt och ekonomiskt afseende ömmande kvinnor. Det är en stor uppgift för den svenska kvinnan, som här föreligger; att hon, om blott viljan finnes, skall lyckas genomföra den, derom är intet tvifvel, ty när kvinnan allvarligt sätter sig något före, lärer hon icke gärna låta sig afskräckas af de hinder, som resa sig i hennes väg; — så lär oss åtminstone århundradens erfarenhet; och att ett upprop till Sveriges kvinnor att egna någon del af sina krafter och sina sparpengar till förverkligandet af ett så ädelt och behjärtansvärdt syfte som detta icke skall vara gjordt förgäfvets, derpå tviflar minst af alla

Vertummus.

Till ofvanstående artikel, hvilken med mycket tillmötesgående blifvit för tidskriftens räkning författad af en om trädgårdsskötseln särdeles förtjänt man, torde några ord få tilläggas. När man af sitt hela hjärta ifrar för en idé, så är det oskattbart att få den uttalad så varmt och så uppfordrande som här ofvanför skett, och man hoppas och tror att orden icke skola förklinga utan gensvar. Men när tiden går så börjar man misströsta och tvifla, man fruktar att intrycket skall plånas ut af andra, hvilka i våra dagar så rastlöst jaga hvarandra, man börjar fråga sig själf: hafva dessa ord af en fosterlandsvän också verkligen lyckats att förvandla intrycket till handling — till sparsamhet, till flit, till allt det som fordras för att sätta den angifna planen i verket? Finnes det här och der i landet några kvinnor, som redan nu börja förmå fattiga arbetares mödrar, hustrur eller barn att gräfvja jorden kring stugan för att bereda den till höstens plantering, till hvars inköp de redan börja samla medel?

Sådana frågor skola komma af sig sjäfvä medan sommaren går och Dagny tiger. Den verksamhetsdag som gifves hvarje människa är så kort. Man måste gripa tiden i flykten, om man verkligen vill uträtta något. Hvarje år som förspilles är en stor förlust, desto större ju större målet är. Låten mig därför ställa en bön till Eder, I kvinnor, som möjligen länge hyst samma önskan, men icke kommit er för att sätta den i verket, den bönen att i höst till Dagny sända en uppgift på de träd och buskar I lyckats få sätta invid de fattiges bostäder.

Skulle jag få veta att, låt oss säga blott femtio fruktträd blifvit

satta i den svenska jorden, hvilka icke utan detta upprop hade kommit dit, så skall jag glädja mig öfver att mitt arbete i denna tidsskrift icke varit utan frukt, och jag skall med stor tacksamhet anteckna antalet i mitt sista årshäfte af Dagny.

A. K—dt.

Balder.

För den, som blifvit riktigt uttröttad af det febrila lifvet i en hufvudstad, der det ena intresset efter det andra sticker fram med hundra hufvuden, der musikaliska och intellektuella frestelser och filantropiska pligter öfverallt taga tid och krafter i anspråk långt öfver förmågan, kan ibland en sjukdom blifva nästan välkommen. Man bäddas ner, rummet göres halfmörkt, de sjuka nerverna känna liksom om en sammetslen hand strök dem till ro, när denna härliga tystnad fortfar timme efter timme. Läkaren kommer, undersöker, förklarar att det är ingen fara. Du behöfver bara stillhet, får ej oroas, ej taga emot någon. Han ger sina föreskrifter till din gamla trotjänarinna, tillsäger henne på det bestämdaste att hon håller tyst omkring dig, så blir allt snart bra igen. Och så nickar han och försvinner.

Och från denna stund ser du ingen mer än henne, som pysslar ibland omkring dig som en öm, tyst moder, men största delen af dagen är du ensam.

Tystnad! Ensamhet! Nej, hvilken lycka! Att med ens ryckas ur alla dina jägtande förbindelser till den öfriga världen! Att stillhet och ro i en hast blifvit dig en pligt, som du törs och får njuta, i stället för en lockande frestelse, som måste bekämpas — är icke detta oskattbart?

Och nu först känner du riktigt hur trött du är vid detta onaturliga, uppjagade lif, som är vårt århundrades pest. Ändtligen får du nu slippa lefva med i hvirfveln, du får tid att söka reda på ditt eget fattiga jag, att lyssna till de röster, som tala inom dig och som hittills döfvats af världsbullret. Du får tänka en tanke till slut, får samla dina intryck och erfarenheter och lefva dig in i dina minnen.

En enslig fluga surrar någon gång, bullret från gatan hörs bara som ett oredigt sorl, den svala luften i ditt sjuk-

rum är som mättad af musik, tystnadens härliga toner, hvar-
 efter du så länge förgäfves längtat. Det är kanske ej så
 många, som ha öra för den sortens musik, och väl är det, ty
 den bjuds ej ofta i vår tid; men har man en gång fått örat
 öppet för dess skönhet, längtar man som en vansinnig efter
 den. Då du ibland midt i människolifvets oroliga myrstack
 plötsligt minns den, sådan du förnummit den någon gång i
 en stor, öde skog, eller uppe bland fjällen långt från män-
 niskoboningar, eller vid det stora, oändliga hafvet, så kan du
 blekna af längtan efter dessa underbara harmonier, och du
 börjar nästan afsky hela det konstlade, bråkiga lif, du lefver
 och själf hjälper till att göra ännu mer inkrångladt. Men
 det der förstå människor i allmänhet ingenting af. De äro
 få som smakat tystnadens välsignelse.

Det ringer på tamburklockan! Någon söker dig. Bety-
 der ingenting! Du ler i öfvermått af trygghet, ingen får
 störa dig, icke ens en helsning från den yttre världen. Iso-
 leringen, stillheten, lugnet slår allt tätare ringar kring dig.
 Dagen skrider spårlöst fram, under det att tankar och min-
 nen fylla din själ.

Minnen — ja, det är en underbar värld! Bilder dem
 själens öga ej sett på flere årtionden, barndomsminnen, dyka
 plötsligt upp med en förvånande klarhet, och der du nu i
 kvällens ljudlösa tystnad mönstrar dem med den mognade
 kvinnans kritiska blick, förefalla de dig så besynnerliga, nä-
 stan otroliga. Om du läste dem i en bok, skulle du kalla
 dem fantasifoster, och dock, det vet du så väl, ega de äkta
 verklighet och sanning. Men vi gamla glömma lätt hur
 tankelifvet ter sig i en barnasjäl. Vi tro icke att dessa loc-
 kiga små hufvuden vi se omkring oss hafva en värld för sig,
 och att, trots deras frimodighet, der finns en vrå i deras inre,
 dit vi aldrig intränga, kanske emedan de instinktlikt känna
 att "de stora" ej skulle förstå dem. Om barnasinnet inom oss
 själfva ej blifvit förtorkadt, skulle vi icke behöfva stå som
 främlingar inför barnen och deras drömvärld och både de och
 vi skulle blott vinna på denna öppen hjärtiga förtrolighet, som
 vågar gifva sig helt, utan fruktan för "de storas" öfverlägsna,
 medlidsamma småleende, som skrämmer och stinger. Ja, du
 är nästan rädd än i dag för de storas hån. Kanske tro de
 nu, liksom de skulle trott om du såsom barn berättat dina

intryck, att det är bara en saga. Nåväl, låt dem tro det! Du vet dock att den är upplefvad och sann från början till slut.

Du har plötsligt blifvit ett litet barn igen, en flicka mellan 8 à 9 år. Det är långt fram på våren och sista läsdagen i terminen. Men du sitter ej på skolbänken bland surrande kamrater, du sitter allena med en ung lärarinna i ett stort, trefligt lärum med öppet fönster, genom hvilket nyutspruckna syrénér nicka in till dig. Ensam! — ja, också der, redan i barndomen ensam, inga syskon, inga skolkamrater. Dina föräldrar, som ej egde något mera barn än du, ville ej skicka sin enda älskling till skolans faror, och så lärde du redan då, i de år då barn lefva flockvis tillsammans i ras och lek, att trifvas i ensamhet och befolka den med dina egna tankar och funderingar.

Utanför trädgården breder sig den skönaste sjöstrand, Vetterns strand, med sin mjuka, gulhvita perlsand, der du brukade bygga kanaler och sjöar, palats och trädgårdar. Men midt i din ensliga lek kunde du tvärstanna, fångslad, utan att du förstod hvarför, af taflan framför dig, Vettern med sitt djupblå vatten, sina hägringar, sina höga stränder — och der längst bort i norr Visingsö, enkom skapad för att förtrolla ett drömmande barnasinne. Ibland kunde ön ligga som en ljusblå strimma eller som en otydlig dimbild öfver vattenytan. En annan gång höjande sig med klara, bestämda konturer, för att slutligen liksom med ett trollslag komma så nära att du i det bländande solskenet kunde skönja de grönskande ängarne, kyrktornet, stugorna och bäst af allt Visingsborgs romantiska ruiner. Och Vettern själf! Finns det väl en stoltare sjö? Den är som hafvet, blånande och oändlig. Inga holmar, intet småkraf. Bara stora linier, oändliga perspektiv. Och så nyckfull den är! På morgonen kunde den ligga spegelblank och vänlig, och fagrare och gladare syn ser ingen, än Vettern lugn och i solglans. Men plötsligt mörknar vattenytan, ett doft rytande begynner, och innan du vet ordet af piskas sjön upp i vreda böljor, som vräka sig skummande som hafsvågor in mot stranden. Fram emot kvällen saktar sig stormen, men under natten hör du ännu som tunga suckar derutifrån.

Men i dag är det godt väder och från lärummets öppna fönster ser du ut öfver den lugnaste sjö, medan du begärligt lyssnar till mythen om Balder, som lärarinnan ger dig som

en afskedsbild att taga med dig in i sommarlofvet. När det nordiska barnasinet första gången tager emot den nordiska gudasagan, oförberedt utan uppärbetning, så sker det med samma känslor, som när det första gången medvetet möter våren. Hvem minns ej hur det kändes första gången i vårt unga lif, då vi riktigt uppfattade att det var vår. Vi hade ej läst skaldernas vårsånger då, visste hvarken hvad skalder eller vår ville säga, men den gyllene årstidens hela poesi dagades oskyldigt och oändligt barnafriskt för oss, långt skönare än vi sedermera kunnat förnimma det eller någon af jordens sångaresnillen förmått tolka det. Människohjärtat rymmer blott en gång i lifvet sådana omedelbara, daggfriska intryck.

Lärarynningen hade framställt Baldersmythen varmt och lefvande. Hon var ung och hade ej ännu slitit på sina krafter och sin förmåga att träffa barnasinet, och lärjungens glänsande ögon sade henne, att hon var förstådd och att hennes berättelse gifvit ett lifsintryck.

Men klockan slår 12, påminnande om att det är tid att sluta och att tillsammans begifva sig till skolungdomens konsert i stadens kyrka, ty äfven för dem var det afslutning i dag och gossarne skulle fira den med att aflägga prof på sin sångarkonst.

Du hade aldrig förr bevistat en konsert, och redan blotta namnet väcker din stora undran. Kyrkan var fylld af åhörare, föräldrar, syskon och vänner till skolungdomen. Nu strömmar den första friska sången emot dig med den egendomligt skära gosstimbren i sig. Endast få röster hade hunnit öfver målbrottet. Hur du gripes och rycks med i sångens konstlösa rytmer! En helt ny värld dagas för dig, skön som Vettern, som våren, som Baldersagan!

Medan du lyssnar som förtrollad, betraktar du den unga skaran samlad i koret alldeles invid altaret. Du känner ej någon bland dem, och det var ju naturligt — dessa sjungande halfgudar höra väl ej jorden till. Hör, der tonar en ny kör, drömmande, klagande liksom hela skapelsens sorg vid Balders död. Men hvilket under! Bland de främste i sångarhopen står ju Balder sjelf lifslevande, Balder i sin allra första ungdom, en lång, smärt ynglingagestalt, ljuslätt, finhyllt, med ett ädelt formadt hufvud och det äkta nordiska tycket öfver sig. Men det var ej det rika, blonda håret och

den ljusa hyn, som gjorde honom till Balder för dig, det var uttrycket öfver det blida anletet. Hur tydligt minns du det ej än i dag, fast 3 årtionden gått sedan du såg det den första och enda gången. Och nu kan du förstå det, fast du ej fattade det då, att det var denna renhet och själsadel, som lät barnet instinktlikt ana en Balder i den okände ynglingen, ana att derinom bodde krafter, som ville lefva och dö i ljusets och sanningens tjänst, ana att Loke skulle i honom få en mäktig fiende. Detta var det, som fängslade din fantasi, och som gjorde att dina undrande barnaögon ej mer lemnade honom och att hela konserten från den stunden fick en annan prägel. Den blef mänsklighetens, vårens, hela naturens offerfest till Balder, firad vid oskuldens och fromhetens altare. Och det låg ett segerjubel i ungdomsskarans Baldershymner, som tydligt talade om hoppet att denne nye Balder skulle lefva och aldrig nås af Höders pil och Lokes list och att allt som var af Asablod skulle blomstra upp med nytt lif och krossa Jötunernas slägte.

På hemvägen ville du ropa till alla du mötte: "Såg ni Balder? Vet ni att han kommit tillbaka från Hel till jorden igen"? — Men du anade att de ej skulle tro dig, fast det var ju så sannt, så sannt. Och så behöll du din glädje för dig själf, och ingen, som såg den lilla beskedliga, stillsamma flickan i detta kristliga samhälle, kunde drömma om att hon umgicks med så hedniska tankar.

— — — — —

Så gingo dagar och veckor och sommaren var nästan halffiden. Balder såg du aldrig, men hvad gjorde det, du visste att han fanns, att mänskligheten egde den ljuse, fromme Balder ibland sig, och du var så innerligt lycklig. Sommaren var ovanligt varm och full af klara, sköna dagar.

Så kom den dagen, du minns så väl. En het, strålände morgon; fram emot middagen en frisk bris derutifrån Vettern, men så en plötslig omkastning, hastigare och häftigare än vanligt. Inom få minuter hela himlen förmörkad, hela sjön i ljungande storm och åskans brakande så som du endast hört den dernere i Jönköpingstrakten bland de höga bergen. Nu var Thor riktigt vred deruppe i Thrudvagn, men nog var Loke också ute och dref ofog, ty det låg list med i denna häftiga orkan. Efter några timmars fruktansvärdt oväder, hvars make i våldsamt icke ens de gamle

mindes, kom aftonen med hastigt klarnande himmel, naturen stillad och bara en konvulsivisk suck då och då utifrån sjön.

Människorna ilade som befriade fångar ut ur sina boningar och samlades gruppvis för att tala om de ångestfulla timmar, som nyss gått. På ett par ställen hade åskan slagit ner, fönster blåst sönder, tegelpannor lyftats från husen, o. s. v.

Men hvad var allt detta emot olyckshändelsen med segelbåten?

"Segelbåten"? frågade många munnar på en gång.

"Ja, vet ni inte det? fiskar Ola har just kommit hem med den pojken, som räddades, den andre blef der han! Det var minsann inte den förste, som Vettern slukat."

Men hvad var detta för en sensationsnyhet? "Berätta, berätta!!!"

"Jo sir ni" — och berättaren bröstade sig själfbelåtet öfver att i en hast ha blifvit en viktig person, — "sir ni, då va' två våghalsar te skolpojkar, som gaf sej ut i en krake till segelbåt i middags, när det började blåsa friskt, och di va' komna halfvägs te Habolandet när orkanen bröt lös. Han, fiskar Ola, som rott i land i god tid såg dem han, hur båten kom susande och hur di styrde mot land för brinnande lifvet. Då såg ut, som skulle den berga sej, men så när den va' bara ett par famnar från land, kom en riktigt vildsint by, vräkt'en åt sidan, så han fylldes mä vatten och sjönk som en gråsten. Den ene pojken kom opp igen och simmade som en hel karl och Ola mött'en en bit på väg i sin båt och fick'en i land, men den andre ble' borta — syntes aldrig till; han va' nog intrasslad i seglet han, stackare."

"Hvem var han då, hvad hette han?" ljöd det i korus.

"Jo, di sa han va son till orgelnisten i grannsockna å han va' bara inne öfver dagen för å helsa på en kamrat, å så gaf dom sej åf å segla. Annars gick han i storskolan här å var blefven student nu i vårase."

"Ja, jag vet", sade en röst ur hopen, "dä va' den der stiliga pojken med det granna, ljusa håret, han som sjöng så vackert och som dom sa' skulle bli en storkarl med tiden. Sicken skada att han skulle bli så kortlifvad!"

Ja, nu förstod du det! *Balder var död!*

Du sprang hemåt det fortaste du kunde, kvald af en hittills okänd sorg. Och der kastade du dig ner på golfvet

och gret, gret så der hejdlöst och öfvergifvet som endast ett barn kan gråta.

Men plötsligt repade du mod. — En lycklig ingivelse! Ja, nu visste du råd! Och det bar af ut i trädgården. Solen hade just gått ned i en dunkel molnvägg. Kvällen var så skön och ljufvig som om ej sorg och ve funnes på jorden. Och du lutar dig med förhoppningsfullt, troende barnasinne öfver blommor och grässtrån, öfver halfinslumrade fjärilar och domnade myggor, ja, t. o. m. öfver den fula, skrämde grodan, som hoppar vid dikeskanten, och du ber och tigger och besvär dem, att de alla, alla skola gråta öfver Balders död, så lösa de honom tillbaka från dödsriket. Och blommor och grässtrån nicka bifall i aftonvinden och hela den regndränkta naturen gråter med dem.

Och din sorg blef läkt, genom det säkra hoppet att Balder skulle lefva upp igen, och det var ej mera ett sorgset, utan bara ett lyckligt och leende barna-ansigte, som månen såg slumrande på kudden, när han den natten tittade in i din kammare. — — — — —

Det är samma måne, som nu glider in med en hel ljusflod i ditt tysta sjukrum. Men du själf och allt omkring dig är så annorlunda. Hela detta underliga, romantiska barnomsminne blef småningom glömdt i lifvets brusande svallvågor och först nu efter årtionden har du, medan du lyssnade till tystnadens musik, letat fram det bit för bit. —

Men hur gick det med Balder?

Medan du var barn tänkte du att hela naturens sorg köpt honom tillbaka. Men det är längesedan du lärde förstå, att han var och förblef död. — Eller har du väl sett att din tids ungdom eger Balder ibland sig? Människorna ville ej förena sig i naturens tårar vid Balders död — därför kom han aldrig igen.

C. C.

Opportunitets Betraktelser.

Materialismen och lifsledan.

(Insändt)

Hvarje varelse, som icke får utveckla sig på det sätt, som öfverensstämmer med hans anlag och individualitet, eller ock beröfvade för denna individualitet utmärkande organen, kan ej blifva det, hvartill han var ämnad, och känner sig för den skull otillfreds och olycklig. Fågeln, uppfödd med bundna vingar eller sedermera vingklippt, kan ej svinga sig med fröjd mot solen och skall ej låta höra sitt muntra kvitter. Likaså människan. Anglosachsen, uppfödd bland Australiens Papuas och saknande den kultur, som betingar utvecklingen af hans anlag kan ej blifva den intelligente, ingripande och högstämde personlighet, hvartill han af naturen var danad.

Hvad här gäller den animala världen och människan som världsborgare, gäller henne äfven såsom evighetsväsen. Uppväxer och fortlever hon under förhållanden, hvilka kväfva eller missrigta utvecklingen af hennes anlag för ett högre lif än detta jordiska, får hon aldrig lära att bland varelsernas mångfald:

— — — "ensam utan like
Framstår mänskan och till dubbelt rike
Jord och himmel tar;" —

har man ej med nog eftertryck sagt henne att:

"mellan sorgens tårar lyser
Ett odödligt hopp;" —

då skall hon ej kunna utveckla sig till den harmoniska fulländning, som tillhör hennes normala personlighet. Människan är ett andeväsen, en dualism af ande och materia och står i förbindelse med "andarnes fader" Gud. Men försvagas eller slites sambandet, tager materien, sinnevärlden, den animala principen, eller hur man vill från olika synpunkter sedt kalla människans fysiska, sinnliga jag, öfverhanden och förkväfver andens lif, då kan människan ej mer mottaga "evighetsvinkarne" från den högre liggande världen; då blir hennes utveckling ensidig och förfelar sitt föresatta mål. Är detta händelsen med flertalet af befolkningen i ett visst land och under en viss tid, då går detta folk tillbaka i sin kultur, ty det har förlorat mer eller mindre af den egenskap, som betingar allt högre kulturlif: Andens herravälde öfver materien.

Det kan ej nekas att förhållandena i vår tid blottställa människorna i kulturländerna för faran af en sådan ensidig utveckling. De

äro utsatta ej blott för de frestelser till naturalism, som en mogen, i vissa fall öfvermogen civilisation alltid frammanar, utan också för det materialiserande inflytande, som vår tids trägna och framgångsrika naturvetenskapliga forskningar medföra. Det osafåtliga arbetet med afslöjandet af naturlagarna, med underkufvandet af naturkrafterna, med förbättringar af vilkoren för människans fysiska tillvaro; alla dessa sträfvan den hafva dragit uppmärksamheten och intresset från de andliga spörsmålen. Den naturliga följden här af har ej uteblifvit: bortseende från, ringaktning, ja förakt för, stundom förnekelse af den öfversinnliga världen, eller hvad man med ett modernt uttryck kallar "agnosticism." Dessa förluster på det högre lifvets område hafva varit de offer, som utgifvits för naturvetenskapens segrar.

Men ostraffadt offras ej höga sanningar. Vår civilisation stoltserar med sina upptäckter och uppfinningar, med sina förbättringar och sin fördomsfrihet, och hennes stolthet är så till vida berättigad. — Men förbländad af sina framsteg, ser hon ej de svaga sidorna. Hon yfves öfver sina segrar inom materiens värld, men blir ej varse sina nederlag inom andens, och att hon, rik på världsligt vetande är arm på andligt lif, att hon oakadt förbättrade fysiska lifsvilkor, dock är sjuk intill hjärteroten. Omgifven af allt, hvarmed konst och förfining rikedom och industri försköna lifvet, gripes kulurmänniskan af lifsleda; ty hon har förlorat den helsobringande känslan af att hennes lif är:

"af det stora, det drömmande hela en del,

Som förnimmer att skapelsen drömmer om Gud."

Beröfvad tron på en högre tillvaro och de idéela magterna, söker hon förintelsen. Penningefursten, för hvilken alla de njutningar stå till buds, som kunna köpas för guld, ändrar sitt lif med ett revolver-skott; — snillet, som mottager hyllning af beundrande och tacksamma landsmän, kan ej uthärda en tillvaro utan odödlighetshopp; — ungdomen, omstrålad af lifsvårens solljus och med framtidsperspektivet för ögonen, vänder sig hopplös och lifstrött bort och slutar sitt knappt började lefnadslopp under järnvägslokomotivet. Och då sorgens, sjukdomens och nödens tider komma, finnes ingen kraft att fördraga, att uthärda pröfningarne, ty de röster som:

"hviska att stridens och smärtans myster

Är fullkomningens vilkor och själarnes rätt",

höres ej af den vid sinnesvärlden bundna anden.

Lifsledan griper ej blott honom, som i njutningar och nöjen på världens marknadstorg spelat bort helse, välstånd och likars aktning, och som för att slippa tömma lifsbägarrens drägg, gör slut på lifvet

själft; utan ock högre naturer, som missuppfatta och därför afsvärja kristendomens världsåsigt, men ej kunna undvara dess etiska höghet och religiösa känslolif. Tidsandans offer, värda ett bättre öde!

Symptomerna af denna sjukdom till döds visa sig tydligast på konstens område, hos pennans, penselns och mejselns män. Fantasiens söndagsbarn äro känsligast för tidsströmningarna och dragas lättast till boten af deras förrädiska hvirflar. Smittan har främst gripit litteraturen, som öfverflödar af skiftande bilder från den stora gruppen "Haablöse Slægter." Författarne täfla om hvem som skall öfverträffa den andre i skildringen af ett tillstånd närmast likt det moraliska och religiösa förfall, som följde på antikens blomstringstid. Man nästan frossar af sin moraliska vanmagt och sitt släckta evighetshopp, som en nervsjuk kvinna njuter af och närar sitt svärmod. Man tycker sig vara själsaristokrat, representant för sin tids framstegsparti och segrare öfver föräldrade åsigter, kalkborgerligt småsinne och dumma fördomar. Men denna själfbelåtenhet är som en febersjuks fantasier, de aflösas af missmod, klagan, äckel och lefnadströtthet:

"Vi tacke gode gudar,
 hvad namn man än dem gaf,
 att stoftets tunga skrudar
 vi alla lägga af,
 att natt de döda hölja,
 att morgon ej skall följa,
 att trötta floder bölja
 till sist mot mojnadt haf."

Visshet om dödsförintelsens hvila skulle alltså vara det mål, dit vår kultur för mänskligheten! Den vore då en själfmördare på samma gång som en mördare af släktet. Men kultur är lif och framsteg, och för den till döden, så är det därför, att den är sjuk, har öfvergått från framåtskridande till upplösning.

Hvari består sjukdomen? "Der religionen har förlorat sitt lif, der skall alltid kulturens mark vara undergräfd", säger en af våra ädlaste författare, och han tillägger: "Vår tids och vår bildnings enda räddning är det religiösa lifvets pånyttfödelse till klar och medveten själfständighet. Denna pånyttfödelse kan icke vara fjärran, ehuru mellan oss och henne synes ligga en tid af andlig sönderslitenhet, gudsförnekelse och förtviflan." —

Redan klinga dock från utlandet öfver till oss röster, som tala om återvändande helsa, om nyuppväckt hopp och förtröstan, om ett tillfrisknande ej blott från otro utan ock från en tom och osjälfständig

auktoritetstro; — om ett hopp ej blott på Gud och odödlighet utan ock på personlig helgelse, utan hvilken ingen kan se Gud. Den gamla tron, renad från dess slagg! På sofringens produkt kunna lämpas skaldens ord:

”Och ny är himlen och ny är jorden
Och ny är himlens och jordens son.”

Per Trygg.

Också en visa.

Så brådtom de hade, fågelmammorna inne i skogen, just vid uthuggningen, der det nästan fans ett bo i hvar träd. Dolda bland löfven, inne i stammens fördjupningar, nere vid marken, under buskar, emellan de stora stenarnes skrefvor, öfverallt funnos der små bekväma nästen; och öfverallt hade man brådtom. Ungarne började blifva så besvärliga, riktigt öfverdådiga små sällar. De nöjde sig icke längre med att sträcka halsarne utom boets kant, de skulle balancera på den med sina stapplande små ben och vippa med de korta vingarne, ja, de började småkackla; det var inte nog med det förra ”pip”, ”pip”, det var som om pulsarne börjat slå och som, om längtan gripit dem att sjunga och att flyga!

”Ack, de ungarne så ifriga de äro”, suckade mammorna — men nu skulle de lägga sig, det hjälpte inte att säga emot, att påstå att de väl kunde hålla sig uppe till far kom hem med födan. Nej, — bolstrarne reddes med de små näbbarne — i säng skulle de.

Men tyst, hvad var det? Så underligt — här borta i skogens allra djupaste enslighet. — Hit kommer ju aldrig någon.

Det prasslar lätt på marken, solens sneda strålar falla på någonting ljusst midt i det dunkla gröna, det mossigt bruna. Det är ingenting annat än en enkel blå klädning och en hvit halmhatt, men hvad hundra små fågelhalsar sträckas fram nyfikna och förvånade.

Hon kom glad och ung som våren, en smula flämtande efter den hastiga gången, hvilken han, som gick bredvid henne, haft svårt att följa, han som icke var hälften så vacker eller hälften så lätt och som dessutom haft det bestyret att

böja undan grenar här och der, men som såg så lycklig ut att de små fågelungarne nästan voro frestade att nicka åt hvarandra af förtjusning.

"Nå", — sade hon och vände sig hastigt om emot honom munter, rodnande, skalkaktig och uppfordrande.

Då han icke svarade, sade hon ytterligare: "Är det något särskildt viktigt. Att begära af mig, att jag skall springa bort ifrån dem allesammans, det är nästan..."

"Ett enda ögonblick — just derföre att de alltid äro der allesammans — och så han den der rike — som jag afskyr..."

"Ah, — så styggt — det kunde jag aldrig tro", sade hon, "är det för att säga mig det — ?"

"Jag har ju inte mycket — !"

"Verkligen", sade hon med ett svagt försök till trots, men i hennes violblå ögon och i det halfva leende, som hastigt delade hennes röda läppar, lästes så tydligt som ord någon sin kunna uttrycka det: "Liksom det skulle göra det allra minsta — jag är visst inte van vid mycket."

"Då är det mycket värre med mig", sade hon. — "Jag har så många fel, jag."

Så hon skrymtade. Det sade hon, medan hon inom sig beslöt att bli fullkomlig, att lägga bort hvarenda liten odygdsunge, hellre än att göra honom ledsen.

"Fel", utbrast han och tankarne och känslorna brusade fram, så att rösten icke hann med alltsammans — "fel, åh när vi få vara tillsammans, så tänka vi aldrig på fel — eller vi uppfostra hvarandra, leda, rätta, böja hvarandra hela lifvet — dag ut och dag in. Jag ger dig mina fel, du får ta hand om dem, liksom om mig själf."

"Nej, nej", ropade hon förskräckt, — "jag kan inte uppfostra, bara älska, då vet jag att jag blir god. Jag vill inte vara din lärare — bara, bara din hustru." Hon smög sig in till honom och lade hufvudet tryggt invid hans bröst. Han såg in i hennes glänsande violblå ögon, som voro så fulla af förtroende och ömhet.

"Att man kan vara så lycklig", sade han, "att älska — att älska en enda i hela världen."

"Är det säkert det?" sade hon, fastän hon icke hyste det minsta tvifvel om den saken. Och till bekräftelse på sin fråga, smög hon armen omkring hans hals.

Då var det som när en orkesteranförare höjer sin takt-

pinne, och det bryter löst med ens. Det ljud från löfven, från stammarne, från buskarne, från marken. Alla de små ungarne hade lärt att sjunga i ett ögonblick.

"Hvad var det?" sade hon häpen.

Ja — hvad var det? Det var visan om kärlekens somardagar.

A. K—dt.

Fjärde allmänna flickskolemötet.

Vid det fjärde allmänna flickskolemötet, hvilket på inbjudning af Gustaf Sjöberg, Hilda Casselli, Lilly Engström, Julius Humble och Ernst Olbers skall ega rum i Stockholm den 12, 13 och 14 Juni 1889 komma följande allmänna frågor att diskuteras:

1. Bör den högre flickskolan så ordnas, att den omfattar sju ett-åriga klasser?

2. Böra vid de högre flickskolorna, der så ske kan, inrättas fortsättningskurser, och huru böra i så fall dessa kurser ordnas?

3. Böra i den högre flickskolan endast tvänne främmande språk få förekomma?

4. Är det lämpligt, att de allmänna läroverken i vissa mindre samhällen, enligt Flickskolekomiténs förslag, ombildas till samskolor?

5. Begagnar flickskolan de medel, som stå henne till buds, för att meddela sina lärjungar en i sann mening praktisk och hela personligheten omfattande bildning?

6. Vore det önskligt, att historieundervisningen ordnades i öfverensstämmelse med Flickskolekomiténs förslag?

7. Bör snickerilöjd förekomma i en skola för flickor?

8. Är det lämpligt, att vid de högre flickskolorna finnas förberedande klasser, och i så fall, huru många?

9. Huru långt bör det s. k. klasslärarinnesystemet tillämpas i den högre flickskolan?

10. Anses det önskvärdt, att alla skriftliga arbeten utföras på lärorummet?

I sammanhang med skolfrågor är det oss ett nöje att anmäla en pedagogisk tidskrift kallad Småskolevännen, hvilken tyckes på ett sär-

deles tillfredsställande sätt lösa sin uppgift att vara ett organ för frågor rörande denna afdelning af skolväsendet. Med vaken blick följer den hvad som tilldrager sig inom detta område, har goda referat från skol- och kretsmöten samt synes i allmänhet hylla sunda och goda åsikter i fråga om undervisningssättet, lärares ställning och pligter samt hemmens och komunernas skyldigheter gent emot skolan och dess lärarepersonal.

Kvinnokongresser i Paris.

I anledning af den pågående världsexpositionen i Paris denna sommar hafva anordnats kongresser i alla möjliga vetenskaper och sociala frågor. Bland dessa kongresser beröra två kvinnornas intressen. Den första af dessa kongresser kallas "*Congrès français et international du droit des femmes*" och skall ega rum från den 25—29 juni. Kallelsen till denna kongress, hvilken hade sitt motstycke vid expositionen i Paris 1878, har utgått från två i Frankrike befintliga sällskap: "*Ligue française pour le droit des femmes*" stiftadt 1869 och "*Société pour l'amélioration du sort des femmes*." Enligt programmet skulle denna kongress arbeta i fem afdelningar, nämligen: 1) historisk: Kvinnornas inflytande på de mänskliga samhällenas utveckling; 2) Ekonomisk: Undersökning af kvinnornas arbete och arbetslön i de olika länderna. Deras uteslutande från och deras tillträde till olika arbetsområden; 3) Moralisk: Undersökning af orsakerna till sedlighetens förfall och botemedlen för detta onda; 4) Juridisk: Upphäfvandet af lagar, som hålla kvinnan i omyndighet. I spetsen för denna inbjudning står Mr Léon Richer, en framstående jurist, som i flera år kämpat för att få den franska lagstiftningen ändrad till kvinnornas fördel och Mlle Maria Deraismes, ordförande i det andra af de ofvannämnda sällskapen. Redan i mars månad hade en mängd framstående personligheter från olika land anmält sig såsom deltagare och deltagarinnor. Främlingarne ega rätt att gratis deltaga i mötets förhandlingar. Förhandlingarne torde derföre blifva af största intresse. Det franska elementet kommer naturligtvis att blifva det betydligt öfvervägande och gifva sin egendomliga prägel åt förhandlingarne, med de skarpa

motsättningar som förefinnas i Frankrike i kvinnofrågan och i detta lands lagstiftning rörande kvinnan.

Den andra kongressen kallas: "*Congrès international des oeuvres et institutions féminines*" och skall sammanträda den 12 juli. Denna kongress står under statens beskydd och initiativet till densamma synes hafva utgått från åtskilliga inom filantropiska området betydande kvinnor. Programmet omfattar fyra afdelningar 1) Filantropi; 2) Pedagogi; 3) Konst, Vetenskap; 4) Civil lagstiftning, Kvinnans omyndighet, såsom maka, moder och såsom handlande. Åtskilliga af Paris pedagogiska och filantropiska inrättningar skola besökas af kongressens medlemmar. Meningen är att genom rapporter från olika områden och olika länder gifva liksom en exposé af hvad *kvinnan har åstadkommit*. Deremot synes man fäst mindre vikt vid diskuterandet af hennes rättigheter, ehuru väl detta ej torde vara uteslutet, att döma af den 4 afdelningen, hvilken likvisst ej innefattar mer än civila lagstiftningsfrågor. Bland personer, som undertecknat inbjudningen och äro komité ledamöter märkes Jules Simon, M:e Bovet (redaktris af la *Novelle Revue*), Ernst Legouvé, M:e Benoit, medicine doktor M:e Koechlin Schwartz, ordförande i "*L'Union des femmes de France*", ordförandena i flere större välgörenhetsinrättningar m. fl. Vikt har i programmet särskildt lagts vid, att ingen politisk eller religiös tro bör afhålla från deltagande i densamma.

Styrelsen för den *första* kongressen har med stor tillfredsställelse hälsat underrättelsen om denna andra, synbarligen senare, påtänkta kongress. För hvar och en, som är intresserad af att kvinnans rättigheter utvidgas, är det af största vikt, att kunna visa hvad kvinnan under nuvarande i många afseenden tryckta förhållanden kunnat uträtta. Är detta värdt någonting, då har man ett bevis i sina händer, som är långt mera värdefullt än alla abstrakta demonstrationer, ett bevis till förmån för kvinnans begåfning och krafter.

Till representant för *Fredrika-Bremer-Förbundet* vid dessa båda kongresser har dess styrelse utsett filosofie doktorn fröken Ellen Fries.

Från riksdagen.

Sedan nu innevarande års riksmöte afslutats, återstår icke mycket att säga om utgången af de frågor som mer eller mindre direkt beröra kvinnans intressen. — Det mycket omtalade och omskrifna margarinförbudet kan ju i viss mån räknas som en hushållsangelägenhet, hvilken oaktadt båda kamrarne enats om densamma, ännu icke kan anses för afgjord. Regeringen har nämligen remitterat ärendet till flera myndigheter såsom tullstyrelsen, landbruksakademien m. fl. och dessa hafva ännu icke aflåtit några yttranden. — Angående lagen om skydd mot yrkesfara må nämnas, att tre fabriksinspektörer komma att tillsättas, och synes meningen vara att dessa skulle så väl bereda sig för, som uteslutande egna sig åt sitt ansvarsfulla värf. — Den af Kongl. Maj:t föreslagna lagen om yttrandefrihet, sådan den af riksdagen blifvit modifierad, är f. n. under ompröfning hos Högsta Domstolen. — Vidare torde böra nämnas att döfstumundervisningen blifvit bättre ordnad, att frågan om fideikommissernas upphäfvande icke heller denna gång lyckades vinna 1:sta kammarens bifall, att den så länge sväfvande teaterfrågan nu tyckes närma sig en tillfredsställande lösning. Slutligen må nämnas ett förslag om varors kringförande till försäljning af hustru eller hemmavarande barn, hvilket särskildt för den lilla industrien och hemslöjden på landsbygden torde vara af betydighet.

Den nya förordningen angående kvinnas inväljande i fattigvårdsstyrelse och skolråd är dock det för kvinnofrågan viktigaste resultatet af 1889 års riksdag. Hvarje steg, om än så litet, som går i rätt riktning må ju helsas med tillfredsställelse. Men det behöfves ännu mycken allvarlig sträfvan, mycken själfuppfostran å ena sidan, mycken själfuppoffring å den andra innan kvinnofrågans problem blifva lösta, så att det icke längre med rätt skall kunna sägas, att i samhällslifvet kvinnan är "et vor Herres stedbørn på jorden."

Fredrika-Bremer-Förbundets meddelanden.

Fredrika-Bremer-förbundets Årsmöte

egde rum i läkaresällskapets lokal den 20 Maj kl. 6 e. m.

Sedan utdrag ur årsberättelsen upplästs och decharge beviljats styrelsen, uppstod en liflig diskussion om ett af styrelsen väckt förslag, dels om den förändring af mom. 2 af § 4 i stadgarne att inträdesafgifter, i stället för att uteslutande kapitaliseras, skulle till halfva beloppet användas till betäckande af de hvarje år större utgifter förbundets ökade verksamhet betingar, dels ock om afförande från den nu enligt samma § bildade fonden af det belopp, kr. 493,75, som står bokfördt såsom organisationskostnad samt af så stor del af förbundets inventarietillgång, som styrelsen pröfvar lämpligt.

Mot detta förslag talade förbundets kassaförvaltare doktor C. Nyström samt fru Bolin, hvaremot fru Adlersparre, fröken Adelsborg och hofintendenten Börtzell talade för förslaget, som slutligen antogs af mötet.

Härefter skedde val af styrelse, som utföll så, att de medlemmar, hvilka voro i tur att afgå, nämligen riksantikvarien Hildebrand, fru S. Adlersparre, fröknarna L. Engström och M. Forsell, dr. G. Sjöberg och fru S. Whitlock, återvaldes. Med undantag af redaktör E. Beckman, som undanbedt sig återval och i hvars ställe invaldes fru A. Kerfstedt, återvaldes de afgående suppleanterna, fröknarna G. Elfving och E. Fries samt fru Th. Gyldén, kapten Hubendick och professor P. G. Rosén.

Till revisorer och deras suppleanter återvaldes härads höfding A. Lundvall, fru E. Odelberg, fröken M. Rossander, dr. V. Svedbom, revisionssekreteraren W. Uppström och fru S. Wising.

Efter förhandlingarne följde ett intressant och med lifligt bifall helsadt föredrag af fil. doktorn fröken E. Fries öfver ämnet: "några synpunkter för bedömande af kvinnans plats i historien."

Till sist upplästes ett af fru Adlersparre skrifvet längre anförande deri framhölls vigten af att antaga en till förbundet gjord inbjudan att genom ombud låta representera sig vid de blifvande kvinnokongresserna i Paris. Förslaget motogs med bifall, något beslut fattades dock ej, utan öfverlem-

nades detta åt styrelsen. För att underlätta de ekonomiska svårigheterna utlofvade en af förbundets medlemmar 300 kr. såsom reseunderstöd; vidare möjligen inflytande gåfvor emottagas å byrån.

Mötet var ganska talrikt besökt, hufvudsakligast af damer.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuk-kassa

höll sitt årsmöte torsdagen den 25 April i förbundets lokal 5 Malmtorgsgatan. Som den ordinarie ordföranden i styrelsen, professor Rosén var hindrad att infinna sig uppdrogs ordförandeskapet åt medicinalrådet Pontin. Efter uppläsandet af årsberättelsen, hvaraf framgick att medlemmarnes antal under året höjt sig till 136 samt att sjukhjälp utgått med 694 kr. 50 öre, meddelades ansvarsfrihet för styrelsen. Här-efter utsågs revisorer för innevarande år öfverstelöjtnant C. E. Elfving och fröken H. Casselli samt till suppleanter frök-narna L. Borg och A. Dahlström.

Kassans styrelse har under året haft följande samman-sättning: ordinarie styrelsemedlemmar: professor P. G. Rosén, ordförande, d:r C. Nyström, frök-narna A. Fabricius och A. Roos, medicinalrådet Pontin; suppleanter: professor O. Sandahl, fröken H. Lindberg (under året afliden) och fru F. Lybeck.

Styrelsen, som utses af förbundets styrelse, är för inne-varande år återvald, och i stället för fröken H. Lindberg har invalts fröken Gabriella von Plomgren.

Å förbundets byrå äro under April månad anmälda:

Arbetsgifvare för erhållande af lärarinnor 13, lektioner 4, biträde med kontors- och skrifgöromål 3, värdinnor och biträde i hem 4. Summa 24.

Sökande: lärarinnor 26, lektionsgifvare 8, värdinna 1, sällskap och biträden i hem 8, kontors- och skrifbiträden 6, gymnast 1. Summa 49.

Hvarjehanda i kvinnofrågan.

Sverige. På *Föreningens för gift kvinnas eganderätt* årsammansamträde under byråchefen greve H. Hamiltons ordförandeskap föredrogs först års- och revisionsberättelserna, hvaraf framgick, att föreningen, som nu egt bestånd i 16 år, för närvarande räknar 400 ledamöter.

Efter frih. Stackelberg, som afgått med döden, och fru Lind af Hageby, som afsagt sig förtroendet, utsågos till *styrelseledamöter* fröken Cecilia Nauman och kand. H. Sohlman, hvarjemte hr A. Hedin omvaldes. Till *styrelsesuppleant* utsågs fröken G. Hjelmerus. Till *revisorer* valdes öfverstelöjtnant v. Koch och fru Lind af Hageby, med fröknarna A. Rylander och E. Fryxell till suppleanter.

Härpå höll jur. kand. *H. Sohlman* ett föredrag, deri han tecknade de skarpast framträdande konturerna af de senaste lagstiftningsreformerna i Norge, Danmark och Finland rörande kvinnans ställning inom äktenskapet i rättsligt afseende.

Riksdagsmannen hr *A. Hedin* lemnade derefter en liten öfversigt öfver gången af den nyligen hos oss lösta frågan om kvinnas rätt att inväljas i fattigvårdsstyrelse och skolråd.

Slutligen lemnade *ordföranden* en redogörelse för Högsta domstolens yttrande öfver nya lagberedningens förslag till lagstiftning angående äkta makars inbördes egendomsförhållanden.

Fältskärsexamen har aflagts inför förste stadsläkaren, doktor K. Linroth, af fröken *Hilda Carolina Pettersson*.

En högre bildningsanstalt för lärare och lärarinnor är ifrågasatt att inrättas i hufvudstaden. Det är den härvarande kretsen af föreningen Svenska folkskolans vänner, som tagit initiativet härtill.

Lärarinna är *likställd med lärare* vid sökande af folkskolelärarebefattning. Derpå har man nu erhållit ett prejudikat. På förslag till en lärarebefattning vid flyttande folkskola inom Ragunda församling i Jemtland uppförde skolrådet tre manliga sökande. Lärarinnorna Agnes Göransson i Näliden och Katarina Jonsson i Anundsjö, hvilka äfven anmält sig som sökande till platsen, anförde hvar för sig klagomål hos domkapitlet deröfver att de icke erhållit förslagsrum.

Genom utslag fann domkapitlet, enligt hvad Svensk Läraretidning uppgifver, skäligt, med godkännande af besvären, ogilla det upprättade förslaget och det derpå grundade folkskolelärarevalet samt föreskrifva att skolrådet skulle upprätta nytt förslag med iakttagande af Katarina Jonssons och Agnes Göranssons rätt och derefter i laga ordning låta anställa nytt val.

Åtskilliga församlingsbor öfverklagade detta utslag, men K. M:t har den 25 sistlidne april förklarar skäl ej vara anförda, som kunna verka ändring i domkapitlets beslut.

Tekniska skolan i Stockholm har haft sin sedvanliga årsutställning med vidlyftig, i åtta stora salar framställd uppvisning af ritningar, modelleringsarbeten i lera, gips och vax, dekorationsmålningar

och tillämpningsämnen för träskulptur, träskärning, konstsömnad, porslinsmålning samt gravyr i metall och ciseleringsarbeten.

Afdelningen för kvinnliga lärjungar, der 306 elever varit inskrifna, har sina kurser i allmänhet likställda med de manliga lärjungarnas undantagande de, hvilka icke egna sig för kvinnor, hvaremot andra äro tillagda, t. ex. konstsömnad, ämnad som kompletteringsämne för dem, som vilja utbilda sig till lärarinnor i teckning eller handslojd.

Den högre konstindustriella afdelningens för manliga och kvinnliga lärjungar stora och rikhaltiga utställning hade mycket af intresse att bjuda på: De till afdelningen hörande barnklasserna för utbildande af teckningslärare ha besökts af 188 lärjungar och skötts af 21 sådana lärarekandidater, dels manliga, dels kvinnliga.

I Tekniska skolan ha i vinter 1,402 elever varit inskrifna, då barnklasserna medräknas.

Historiskt arbete. I dessa dagar har i bokhandeln utkommit en biografisk studie, stödd på vidlyftiga arkivforskningar öfver Axel Oxenstiernas son, rikskanslären *Erik Oxenstierna*, hvilken studie är författad af filosofie doktorn *Ellen Fries*. Samma förf. utgifver äfven f. n. en serie populära biografier öfver "Märkvärdiga Kvinnor", hvaraf ett häfte utkommit.

Norge. *Kvinnlig farmaceut.* *Fröken Dahl* från Trondhjem aflade nyligen i Kristiania farmaceutisk "medhjälparexamen", hvilken examen före henne ej aflagts af något fruntimmer i Skandinavien, säga norska tidningar.

Danmark. Dansk Kvinde Samfunds senaste årsberättelse meddelar att medlemsantalet nu är 907. Föreningen har såsom tillföreने utvecklats en liflig verksamhet medelst föredrags hållande. År 1888 höllos 82 föredrag, hvaraf 60 af kvinnor.

Vidare har verkats för kvinnans deltagande i det komunalta lifvet. 20,000 underskrifter under adresser i sådant afseende hafva samlats. För kvinnans tillträde till handverk och andra nya arbetsområden har äfven arbetats. Den fond som för att understödja kvinnor, som önskade blifva handverkare, blifvit samlad, har nu växt till 1,100 kr.

Vid fæstekontoret (för tjänstflickor), som började sin verksamhet med 1888 har arbetats med godt resultat. Ej mindre än 1359 tjänarinnor hafva genom kontoret erhållit anställning. Med detta fæstekontor har Fredrika-Bremer-Förbundet för de till Danmark utvandrande svenska tjänstflickornas räkning trädt i förbindelse. Vidare upptagas redogörelser för kretsafdelningen uti Aarhus och Aalborg.

Dansk Kvinnelig fremskridtsforening och Dansk Fredsforenings Kjöbenhavnskreds inbjuder intresserade från alla land till ett "*Nordisk Vennemøde om Kvinden och Fredssagen*" i Köpenhamn på Sortedamslund 15, 16 juni 1889. Mötet afser att förbereda till den å annat ställe i tidskriften omtalade kongressen i Paris samt för en fredskongress, som der skall hållas 23 juni.

Finland. Finsk kvinnoförenings årsberättelse meddelar bland annat att medlemsantalet i centralföreningen var 94.

Föreningens väsentliga verksamhet i praktiskt syfte hade utförts af dess arbetsbyrå. Denna hade förmedlat arbete dels för den bildade klassens kvinnor dels ock för tjänarinnor. Äfven till försäljning mottagas handarbeten och slöjdartiklar.

För tjänarinneafdelningen hade orlofsedelsblanketter utarbetats.

Vidare redogöres för föreningens arbete för reformer i kvinno-dräkten, för ävägbringande af sommarkolonier för meddellösa arbeterskor, m. m.

För kvinnans deltagande i stadsfullmäktigvalen hade arbetats med det resultat att nära en fjärdedel af kvinnornas röstetal varit begagnadt i Helsingfors.

Vid Washington kongressen hade föreningen representerats af fr. Alexandra Gripenberg.

Vidare upptagas berättelser för filialerna i Kuopio och i Viborg. Öfverallt synes lifaktig verksamhet råda.

Kvinnan vid universitetet. Med anledning af ständerpetitionen angående finsk kvinnas inträde vid universitetet har senaten infordrat universitetskonsistoriets utlåtande. Konsistorium har i princip tillstyrkt petitionen och nedsatt en komité för att inkomma med förslag angående kvinnans ställning vid universitetet samt i sammanhang dermed behandla en af de vid universitetet inskrifna kvinliga studerandena till konsistorium inlemnad ansökan om rätt att inträda såsom medlem i studentafdelning.

Samskolan i Finland. Senaten har hemställt om ett statsunderstöd af 6,000 mk. om året under 5 år för privata finska samskolan i Helsingfors. Öfverstyrelsen för finska skolväsendet har förordat fröknarna L. Enroths, W. Hjelts och L. Hagmans ansökning om rätt att nästa höst öppna en privat finsk *förberedande* skola för gossar och flickor i Helsingfors.

Privatlärarinnan M. Keinänens ansökan att utan hinder af sitt kön förordnas att bestrida lektorstjänster i tyska och franska vid reallyceer samt läraretjänster i samma språk vid klassiska lyceer har af senaten bifallits.

I Finland utgifvas numera två kvinnotidskrifter. "*Hemmet och Samhället*", utgifven på svenska språket af fröken Alli Trygg, afser att behandla frågor om uppfostran i hem och skola, kvinnans ställning inför lagen m. m. "*Koti ja Yhteiskunta*" utgifves på finska språket af fr. A. Gripenberg. Tidskriftens syfte är att arbeta för höjande af kvinnans bildning, hennes plats i hemmet och i samhället. Artiklar rörande uppfostran, nykterhets- och sedlighetsfrågan komma att införas.

Tyskland. "*Akademiska föreningens*" kvinnoafdelning (Berlin) har fått sig upplättna trädgårdar och orangerier, tillhöriga en enskild person i Charlottenburg nära Berlin, till öfningsfält åt de unga flickor, som önska studera trädgårdsskötsel. Öfverträdgårdsmästaren skall leda

den praktiska undervisningen, hvarmed den vetenskapliga skall förernas, så snart företagets första svårigheter äro öfvervunna.

Samma förening har låtit utgå en inbjudan till grundläggande af en understödsförening för de kvinnor, som vilja egna sig åt köpmannabanan eller åt praktiska yrken. Inbjudningen har mottagits med stort bifall.

England. *Kvinnans politiska rösträtt i London.* I engelska öfverhuset hade lord Denham väckt förslag om den politiska rösträttens utsträckande till kvinnor. Vid förslaget första läsning förklarade premierministern lord Salisbury, att, ehuru han personligen hyste starka sympatier för ifrågavarande reform, han ansåg, att då förslaget afsåg underhusets sammansättning, det äfven borde först väckas i underhuset. Lord Denhams förslag afslogs derpå af öfverhuset.

Kvinnors valrätt till grefskapsråd i England. Appellationsdomstolen i London har stadfäst första instansens dom, hvarigenom lady Sandhursts val till grefskapsråd förklarades ogiltigt. Domstolen har motiverat sin dom dermed, att bestämmelserna för lokalstyrelsen icke särskildt, liksom de för fattigvårdsstyrelsen och skolrådet, förklara kvinnor valbara.

Amerika. *I staden Topeka i Kansas* ha, vid de sista valen, flere kvinnor än män begagnat sig af sin rösträtt. I flere andra städer inom Kansas har ett liknande förhållande egt rum.

Kvinliga dårar behandlas endast af kvinnor i dårhuset i Norristown, Pennsylvanien. Dr Alice Bennet har under sin vård mer än 800 sinnessvaga kvinnor.

Fredrika-Bremer-Förbundets Berättelse för år 1888,
det fjerde året af dess verksamhet.

Fredrika Bremer-Förbundet har under år 1888 fortsatt sin verksamhet i enlighet med det vid dess grundläggande fastställda programmet. På grund af det från allmänhetens sida allt jemt växande förtroendet har det varit förbundet möjligt att åt flere håll utvidga sitt arbetsfält. Nedan anförda uppgifter utvisa i hvad mån och i hvilka olika grenar detta kunnat ske.

Den ökade anslutning förbundet vunnit åskådliggöres genom följande siffror:

År 1885	var	medlemmarnes	antal	886
„ 1886	„	„	„	1185
„ 1887	„	„	„	1289
„ 1888	„	„	„	1381

* * *

Styrelsen.

Vid årsmötet den 9 maj 1888 företogs, i enlighet med § 6 i stadgarne, val efter de sex ordinarie styrelsemedlemmar och sex suppleanter, hvilka voro i tur att afgå. Fru K. Bohman och bankdirektör J. H. Palme hade undanbedt sig återval; i deras ställe valdes till ordinarie medlemmar suppleanterna fröken A. Roos och revisionssekreteraren H. Rohtlieb samt i dessas ställe till suppleanter fruarna M. Arwidsson och J. Jolin. De öfrige återvaldes.

Förbundets styrelse har således under år 1888 haft följande sammansättning:

Ordförande:

Riksantikvarien *H. Hildebrand.*

Vice ordförande:

Hofintendenten *A. Börtzell.*

Sekreterare:

Fröken *A. Roos*.Fru *S. Adlersparre*.Fru *E. Ankarsvärd*.Fröken *L. Engström*.Fröken *M. Forsell*.

Kassaförvaltare:

Doktor *Carl Nyström*.Fru *A. Montelius*.Revisionssekr. *H. Rohtlieb*.Doktor *G. Sjöberg*.Fru *S. Whitlock*.

Styrelsesuppleanter:

Fru *M. Arwidsson*.Redaktören *E. Beckman*.Fröken *L. Dahlgren*.Fröken *G. Elfving*.Fröken *E. Fries*.Rektor *C. von Friesen*.Fru *Th. Gylén*.Fröken *G. Hjelmerus*.Kapten *L. A. Hubendick*.Fru *J. Jolin*.Fru *G. af Klintberg*.Professor *P. G. Rosén*.

Revisorer:

Häradshöfding *A. Lundvall*.Fru *E. Odelberg*.Fröken *A. Rossander*.

Revisorssuppleanter:

Doktor *V. Svedbom*.Revisionssekr. *W. Uppström*.Fru *S. Wising*.

Det af styrelsen utsedda förvaltningsutskottet har bestått af:
Ordinarie medlemmar: fruarna Adlersparre och Ankarsvärd, fröken Roos samt herrar Hildebrand och Nyström (såsom kassaförvaltare sjelfskrifven ledamot).

Suppleanter: fruarna Whitlock och Montelius samt herr Börtzell.

Förbundets styrelse har under år 1888 sammanträdt 5 och dess förvaltningsutskott 13 gånger. Dessutom hafva sammanträden hållits af de för särskildta ändamål tillsatta komitéer, för hvilkas verksamhet redogörelse här nedan följer.

Förbundet räknar vid 1888 års slut 25 ombud, öfver hvilka förteckning återfinnes i Bil. I.

Om filialens i Malmö verksamhet är berättelse afgifven af dess föreståndarinna, fru Anna Lewenhagen, se Bil. II.

Förbundsbyrån har under året inflyttat i en ny, välbelägen lokal, 5 Malmtorgsgatan.

Personalen på byrån har utgjorts af fröken Gertrud Adelsborg såsom föreståndarinna, fröken Theresa Geijer med särskild sysselsättning vid platsanskaffningen, fröken Sigrid Ulrich som biträde vid kassan och bokföringen, samt, såsom biträde under en del af året, fröken Ida af Klint. Det allt mera ökade anspråket på byrån hade dock icke varit möjligt att såsom önskligt tillgodose, om icke byrån haft förmånen att erhålla ganska mycken hjälp af styrelsens och förvaltningsutskottets medlemmar, samt dessutom lyckats förvärfva tillfälligt biträde af förbundet intresserade personer.

Ordinarie arbetstiden på byrån har under året varit från kl. 11 f. m. till kl. 4 e. m.

Såsom förut har byråns verksamhet förgrenat sig i åtskilliga riktningar, bland hvilka de hufvudsakligaste hafva varit:

Meddelande af råd och upplysningar inom olika områden, bland hvilka särskildt böra framhållas:

Råd i ekonomiska, juridiska och hygieniska angelägenheter. För att kunna uppfylla de kraf, som i detta afseende ställas på byrån, har denna fortfarande sig tillförsäkradt biträde af framstående yrkesmän inom dessa områden.

Upplysningar angående skolor, lärokurser och arbetsområden.

Meddelanden med förbund och inrättningar af art, jemförlig med Fredrika-Bremer-Förbundets, såväl inom Sverige, som i andra länder.

Platsanskaffning, till förmån för såväl arbetssökande som arbetsgifvare.

Understödjande af rörelsen för kvinnans deltagande i kommunala värf, särskildt vid val af stadsfullmäktige samt vid kyrkostämmor.

Råd för inköp af ungdomslitteratur.

Expedition af styrelsens beslut och af förbundsmeddelanden, af förbundstidskriften Dagny, samt i viss mån för hemstudierna, sjukkassan och stipendiefonderna.

Kassarörelsen.

I hvilken utsträckning dessa olika verksamhetsgrenar tagit byrån i anspråk framgår af följande öfversigt öfver handlagda ärenden.

Bland *juridiska* frågor märkas:

förfrågan angående vilkor för utöfvande af handel, förmyndarers räknings uppställande och bestyrkande, hustrus rätt att, då mannen står under förmyndare, utöfva rösträtt, besvär öfver för hög beskattning och öfver beskattning å tvenne orter, uppsägning af hyreskontrakt, förordningen angående tiden för cigarrbodars stängande;

bland *ekonomiska*:

förfrågan angående pensionsinrättningar för lärarinnor, kontorister och tjänstfolk, ang. sjukkassor, stipendie- och understödsfonder, lifränte- och försäkringsanstalter, vilkor för erhållande af statsunderstöd för flickskola; kursnotering för diverse värdepapper, penningeplacering.

Förfrågningar ang. *skolor, lärokurser och arbetsområden* hafva bland annat omfattat: lärokurser i klädsömnad, handarbeten, slöjd, halm- och spånflätning, Handarbetets Vänners och Nääs' m. fl. kurser samt kurser för kart- och landtmäteritning, för tandläkare och apotekare, för barnmorskor och sjuksköterskor; samaritkurser; inträdesfordringarna vid Gymnastiska Central-Institutet, Högre Lärarinne-seminariet och Tekniska skolan; vilkor för antagande vid statens jernvägar och vid telefon; förberedelse för studentexamen; kvinnors användande vid tryckerier; upprättande af lagningsbyråer; användande af kvinnliga tolkar; vinnande af friplats i skola; hushållsskolor; äfvensom angående in- och utländska läroanstalter och pensioner samt angående utbildning till »Kindergärtnerinn». Äfven från utlandet hafva ingått och besvarats förfrågningar i några af ofvan uppräknade ämnen.

Bland öfriga å byrån begärda upplysningar må nämnas: förfrågan ang. svenska kvinnornas arbete för vinnande af allmän rösträtt; antalet extra lärare för närvarande anställda vid statens läroverk; om Dräktreformföreningen; konvalescent- och tjänarinnehem.

Rörande stadsfullmäktigvalen meddelas: I enlighet med hvad föregående år egt rum ha för årets stadsfullmäktigval inom hufvudstaden å byrån lemnats erforderliga upplysningar åt Stockholms röstberättigade kvinnor. Efterfrågan på byrån

var i år mindre, möjligen beroende på, dels att kvinnorna nu sjelfva veta hvad de hafva att iakttaga, dels att antalet röstegande icke obetydligt minskats, måhända en följd af den ekonomiska ställningen i allmänhet.

Enligt upprättad tablå öfver byråns verksamhet hafva be-
gärts råd

	under åren 1887 och 1888		
i juridiska frågor af.....	8	12	personer
„ ekonomiska „ „	21	23	„
rörande böcker och boksamlingar....	88	131	„
„ skolor	16	29	„
„ arbetsområden för kvinnor	79	78	„
„ sjukkassan	145	69	„
„ hemstudier	47	30	„
„ förbundets o. öfr. stipendier	25	20	„
„ kvinnofrågans utveckling o. förbundets verksamhet.....	23	60	„
samt diverse frågor	45	51	„
	497	503	
anmälde arbetsgifvare	272	314	
„ arbetssökande	502	544	
	Summa 1,271	1,361	

Såsom af ofvanstående framgår hafva de till byrån ingångna förfrågningarne ökats på nästan alla områden för förbundets verksamhet. Undantag utgöra förfrågningar ang. förbundets sjuk-kassa och ang. dess yrkes- och studiestipendiefonder, hvilka båda afdelningar numera hafva egen förvaltning, hvarför ärenden angående desamma mera sällan gå genom byrån.

Af de anmälde arbetsgifvarne hafva 85 återtagit sin ansökan och af de arbetssökande 166. 215 personer hafva under året erhållit anställning såsom lärarinnor, föreståndarinnor, värdinnor, biträden i hem, på kontor och i handel, sekreterare, lektions-gifvare, sjuksköterskor m. m.; dessutom har en del annat till-fälligt arbete såsom öfversättning, renskrifning m. m. kunnat anskaffas. Till följande år hafva 14 ansökningar balanserats.

Sammanlagda beloppet af fasta årslöner för det af byrån förmedlade arbetet uppgår till nära 33,000 kr. mot 27,000 för-lidet år. De högsta lönerna hafva utgått med 1,000 kr. i skola och 600 kr. hos familj i Sverige; utomlands (i La Plata-staterna) har erhållits en lön af 2,400 fr. jemte allt, äfven resa, fritt.

Utgifterna för byråns verksamhet under året hafva varit kr. 3,830: 75. Byråns inkomster under året hafva varit kr. 1,642: 39, återstoden har bestridits ur förbundskassan. Under de tre senaste åren hafva utgifter och inkomster för byrån ställt sig på följande sätt:

	Inkomster.	Utgifter.
1886..... kronor	755: —	2,616: 14
1887..... „	1,238: 23	3,313: 75
1888..... „	1,642: 39	3,830: 75

Alltså har under de sista åren en betydligt bättre proportion mellan byråns egna inkomster och utgifterna för densamma vunnits.

Särskildt påpekas att förbundets arbete i alla dess olika grenar gäller ej mindre landsorten än Stockholm. Flertalet af till byrån ställda förfrågningar har ingått från landsorten; hemstudierna begagnas naturligtvis uteslutande af derstädes bosatta personer; stipendiefondens arbete både nu och framdeles gäller hela landet, mer än tredjedelen af sjukkassans medlemmar är bosatt utom Stockholm, och de af bokkomitén uppsatta listorna spridas öfverallt genom ombud.

Med undantag af samkvämen gifves sålunda inom förbundet ingen, uteslutande för hufvudstaden, afsedd verksamhet.

* * *

Stipendier och pristäflan. Det under år 1886 utlofvade barnmorskestipendiet har, dels till följd af de sökandes inkompetens, dels till följd af en återtagen ansökan icke kunnat utdelas.*

Det af fru S. Whitlock till förbundets styrelse öfverlemnade stipendiet har äfven i år tilldelats filosofie kandidaten fröken Wilhelmina Olsson, som fullföljer sina studier vid universitetet i Lund.

Priset för den bästa skrift till utredning af frågan om den kvinliga ungdomens husliga uppfostran har tillerkänts fru Hedvig Haglund i Norrköping. Prisskriften har varit införd i Dagny, i separataftryck utsänd till förbundsmedlemmar och utdelad genom ombuden.

* * *

Hemstudierna. Ärendena rörande hemstudierna hafva skötts af en komité, bestående af fröknarna G. Elfving, E. Fries och

*) Under början af år 1889 har stipendiet tilldelats fröken E. Djurberg.

W. Forsgrén som ordinarie ledamöter och fröken M. Forsell som suppleant. Af dessa har fröken W. Forsgrén under årets lopp utgått ur komitén, och i hennes ställe invalts fröken L. Granbom.

Under året hafva 17 elever — mot 14 under föregående år — begagnat sig af s. k. fortsatt ledning för sina studier, nämligen 4 i svenska språket och dess litteratur, 3 i blott svenska språket, 3 i franska språket, 3 i engelska språket, 1 i tyska språket, 2 i allmän historia och 1 i matematik; häraf voro 5 kurser började under 1887, hvarjemte 3 elever genomgått 2 kurser i samma ämne.

Studieplaner hafva lemnats 1 gång för hvarterdera af ämnena svensk och allmän historia, samt svensk litteraturhistoria.

Bokråd hafva begärts 2 gånger för studium af svenska språket, 1 gång för tyska språket, 2 gånger för svensk litteraturhistoria, 1 gång för botanik, samt 2 gånger för pedagogik.

Under årets lopp har pågått arbete för upprättande af hemstudiekurser i skilda ämnen. De lärarinnor, som härvid godhetsfullt medverkat, hembär styrelsen sin tacksägelse.

Rörande räkenskaperna för hemstudierna hänvisas till Bil. VI.

* * *

Sjukkasen, se Bil. III.

* * *

Stipendjekomitén, se Bil. IV.

* * *

Komitén för granskning af barn- och ungdomsskrifter har fortfarande haft till ordinarie ledamöter fru Ankarsvärd, frökarna Engström, Forsell och Hjelmmerus, hvarjemte flere tillfälliga medhjelpare godhetsfullt lemnat sitt biträde.

Förutom komiténs, så att säga löpande ärenden, granskning af nyttkommande litteratur inom detta område, har under sistförflutna år tillkommit en uppgift, som genom uppmaningar från flere håll blifvit komitén förelagd. Denna uppgift afsåg upprättandet af förteckningar öfver böcker, lämpliga för olika åldrar och inom olika områden. Sådana förteckningar blefvo äfven till sistlidne december månad utarbetade och å förbundets byrå tillgängliga. Listorna omfatta flera afdelningar, såsom dels svenska bilderböcker för helt små barn, skönlitteratur, reseskildringar, naturvetenskap, historia m. m., dels äfven ar-

beten på främmande språk: norska, danska, tyska, franska och engelska inom samma områden. Med ihågkommande af den gamla satsen, att »blott det bästa är godt nog åt de unga», har urvalet skett med mycken noggrannhet, och hellre för litet än för mycket medtagits.

I ett listorna åtföljande cirkulär meddelas, att dessa efter hand skola kompletteras, och särskildt före hvarje jul torde ett supplement blifva behöfligt. Herrar förläggare och bokhandlare hafva genom rikhaltiga gåfvor af böcker till förbundets boksamling visat ett tillmötesgående, som i väsentlig grad underlättat komiténs arbete. I likhet med föregående år hafva under en kortare tid i december månad barn- och ungdomsskrifter varit å byrån framlagda till påseende och urval.

* * *

Dansk Kvindesamfund har, på grund af den ständigt växande utflyttningen till Danmark af svenska tjensteflickor, i skrifvelse till förbundets styrelse anhållit om förbundets medverkan i och för utredande och förbättrande af i sammanhang dermed stående förhållanden. En komité är med anledning häraf tillsatt.

* * *

En från Dansk Kvindesamfund ingången hemställan om gemensam representant för de tre nordiska länderna vid kongressen i Washington måste afslås, dels på grund af svårighet att midt under arbetsåret erhålla lämplig representant, dels på grund af bristande medel.

* * *

Samkväm. Liksom de föregående åren har förbundet äfven under detta år genom komiterade — fruarna G. af Klintberg och A. Montelius, fröken A. Roos och hofintendenten Börtzell — låtit anordna tvenne samkväm. Att döma af gästernas antal och af den lifliga stämning, som karakteriserat samkvämen, hafva de omfattats med intresse af allmänheten och således motsvarat sitt ändamål.

* * *

Tidskrift. Som fru S. Adlersparre afsagt sig ledningen af förbundets tidskrift Dagny, har den för nästkommande år öfver-

lemnats åt fru Amanda Kerfstedt. Redogörelse för tidskriften under år 1888 har meddelats af fru Adlersparre, se Bil. V.

* * *

Under hänvisning till den af kassaförvaltaren meddelade redogörelsen för förbundets affärsställning, se Bil. VI, torde här särskildt böra framhållas följande:

Förbundets fonder hafva uppkommit dels sålunda att, i öfverensstämmelse med stadgarne, inträdesavgifter och ständiga ledamöters avgifter kapitaliserats, dels genom tillkomsten af fru S. Whitlocks stipendie-donation. Dessa fonders sammanlagda belopp utgjorde vid slutet af 1888 kronor 12,087 mot kronor 11,382 vid föregående årsskifte, alltså en fortfarande förkofran.

Gåfvor hafva influtit till belopp af 24 kronor genom diverse öfverbetalningar.

Fredrika-Bremer-Förbundets ombud år 1888:

Andersson, Hedda, f. Freudenthal, fru, Kristinehamn.
 Bolin, Maria, fru, Avesta.
 de Maré, Augusta, fru, Falun.
 Edström, Maria, fru, Sundsvall.
 Forsell, Josefina, fröken, Söderhamn.
 Grape, Augusta, fru, Umeå.
 Göransson, Sophie, fröken, Landskrona.
 Hellman, N. H., apotekare, Arvika.
 Holmgren, Ann-Margret, fru, Upsala.
 Keijser, Malla, fru, Strengnäs.
 Kolthoff, Majken, fröken, Segmon.
 Kugelberg, Louise, fru, Jönköping.
 Lundström, Hulda, fru, Filipstad.
 Löwen, Henriette, fröken, Nyköping.
 Munthe, Maria, fröken, Ystad.
 Nymann, Augusta, fröken, Göteborg.
 Pihl, Aurore, fröken, Norrköping.
 Richter, Jenny, fröken, Karlshamn.
 Rundgren, Charlotte, fru, Karlstad.
 Ryding, Karin, fru, Venersborg.
 Sjöcrona, Helena, fröken, Helsingborg.
 Sylvan, Ida, fru, Kristianstad.
 Tornberg, Ebba, fröken, Lund.
 Unger, Hedvig, fru, Nora.
 Widebeck, Anna, fru, Strengnäs.

Filialen i Malmö.

Under år 1888 hafva anmält sig 32 arbetsgifvare och 53 arbetsökande, deraf 10 arbetsgifvare och 7 arbetssökande återtagit sin anmälan. 20 arbetssökande hafva erhållit platser, deribland 6 genom förmedling af byrån i Stockholm. 2 arbetsgifvare kvarstå till följande år.

Sammanlagda beloppet af årslöner har uppgått till 5,520 kronor, deraf högsta lön som betingats varit 900 kronor för lärarinna, som utgått från seminarium, och lägsta lön 100 kronor för lärarinna åt mindre barn.

Flere upplysningar om förbundets verksamhet och syften hafva bevägrats, äfven hafva förfrågningar ingått om inträdesfordringar till Telegrafien, Posten och Högre Lärarinneseminariet, samt om arbetsområden, såsom konditorierket, m. m. 1 person har anmält sig till inträde i sjukkassan, och för stipendiefonden ha utlemnats 64 listor, deraf 31 återsändts.

Flere af Skånes tidningar ha, till största delen afgiftsfritt, intagit annonser för filialens räkning.

Inkomster och utgifter under år 1888:

	Inkomster.	Utgifter.
Saldo från år 1887	12: 75.	— —
Gåfva af fröken Silow	10: —	— —
Platsförmedlingsafgift	154: 50.	— —
Understöd från Centralbyrån	256: 57.	— —
Annonser	— —	27: —
Lön åt föreståndarinnan	— —	250: —
Skrifmaterial	— —	6: 57.
Postporto och telegram	— —	40: 19.
Diverse	— —	4: 02.
Kassabehållning	— —	106: 04.
	Summa kronor 433: 82.	433: 82.

Bil. III.

Styrelsens för Fredrika-Bremer-Förbundets sjukkassa årsberättelse till årsmötet 1889.

Sjukassans verksamhet har under året fortgått och utvidgats på sätt följande siffror utvisa:

Delegarnes antal, som vid 1887 års utgång var 96 hade vid slutet af 1888 höjt sig till 136.

För kassans kapitalställning, utgifter och inkomster redovisas i kassaförvaltarens rapport.

Under året har ett sammanlagdt belopp af kronor 694: 50 såsom sjukhjälp utdelats.

Kassans expedition har hållits öppen i Fredrika-Bremer-Förbundets lokal en gång i veckan.

I afseende på inträde i kassan gäller fortfarande:

att kvinnor tillhörande de kategorier, för hvilka kassan närmast varit afsedd, utan vidare vinna inträde under förutsättning af rent läkarebetyg;

att för inträdessökande med kvalificerad läkarebetyg afgörandet ligger hos de tre läkare, som tillhöra styrelsen; samt

att i öfriga fall styrelsen i sin helhet afgör.

Kassaförvaltarens redogörelse lyder som följer:

Vid 1888 års utgång utgjorde sjukkassans

Tillgångar.

Fordran å sparkasseräkning i Handelsbanken	1: 76.
Fordran i Stockholms Läns sparbank	1,861: 71.
„ „ Intecknings Garanti-Aktiebolaget	203: 82.
Kontant	13: 57.
Summa kronor	2,080: 86.

Skulder.

Sjukkassans kapital.....	2,080: 86.
Summa kronor	2,080: 86.

Då vid slutet af 1887 sjukkassans kapitalbehållning upptogs till kronor 1,003: 50, har alltså under året denna kapitalbehållning ökat med kronor 1,077: 36; detta på grund af följande förhållande mellan inkomst och utgift.

Inkomst.

Inträdesavgifter från 40 medlemmar	184: —
Årsavgifter från 136 medlemmar	1,647: 66.
Straffräntor	6: —
Resterande års- och inträdesavgift	2: 08.
Räntor.....	71: 97.
Summa kronor	1,911: 71.

Utgift.

Sjukhjälp.....	694: 50.
Kontorsutgifter.....	88: 97.
Hyra	50: 88.
Saldo: Kapitalökning	1,077: 36.
Summa kronor	1,911: 71.

Inventarierna, bestående af räkenskapsböcker och skrifmateriel, äro ej upptagna i något värde. Fröknarna A. Roos och A. Fabricius hafva äfven under det förflutna året med uppoffrande nit och mycken skicklighet skött kassans registrering och ekonomiska expedition.

Stockholm den 24 januari 1889.

Carl Nyström.

Fondernas ställning inses af följande af kassans ordförande utarbetade redogörelse.

Fredrika-Bremer-Förbundets sjuk-kassa egde den 31 december 1888 följande fonder:

Försäkringsfonden	951: —
Donationsfonden	106: —
Reservfonden	822: —
Understödsfondens återstod	202: —
hvadan kassans förmögenhet utgör.....	kronor 2,081: —

Vid ingången af år 1889 är således sjuk-kassans ekonomiska ställning följande:

Försäkringsfonden	951: —
Donationsfonden	106: —
Reservfonden	1,024: —

Då reservfonden under det förflutna året tillväxt med 0,95 kr. per delegare, kan kassan anses hafva gjort ytterligare framsteg i sin ekonomi.

Stockholm den 7 februari 1889.

P. G. Rosén.

Revisionsberättelsen lyder som följer:

Undertecknade, utsedde att granska Fredrika-Bremer-Förbundets sjuk-kassas förvaltning och räkenskaper för år 1888, få härmed, efter fullgjordt uppdrag, derom afgifva följande berättelse:

Enligt kassaförvaltarens af oss granskade och riktig befunda berättelse utgör:

Sjuk-kassans, i säkra bankinrättningar placerade, behållning .....

..... kronor 2,080: 86.

Skulder finnas inga.

Inkomster under året utgöras af:

Inträdesafgifter	185: —
Årsafgifter	1,648: 74.
Straffräntor och förnyad inträdesafgift.....	6: —
Räntor	71: 97.
	<u>1,911: 71.</u>

Om derifrån afräknas följande

Utgifter:

Sjukhjälp.....	694: 50.	
Kontorsutgifter och hyra.....	139: 85.	834: 35.
Så återstår årets <i>tillökning i kassans kapitalbehållning</i>		kronor 1,077: 36.

För 2:ne af delegarne med kvalificerad läkarebetyg har styrelsen under året beviljat inträde i förbundets sjukkasse utan erläggande af förhöjda afgifter, hvilket revisorerne anse strida mot föreskriften i sista mom. af § 4. För öfrigt har styrelsens af oss genomgångna protokoll jemte deri omförmälda beslut icke föranledt till någon erinran från vår sida.

Kassans räkenskaper hafva befunnits förda med utmärkt ordning och noggrannhet, samt åtföljda af erforderliga verifikationer.

På grund häraf få vi tillstyrka att full ansvarsfrihet för förvaltningen under år 1888 måtte beviljas styrelsen.

Stockholm den 11 mars 1889.

Ferd. af Klintberg.

C. E. Elfving.

I afseende å anmärkningen om de kvalificerade läkarebetygen anser styrelsen, att den medicinska auktoritet, öfver hvilken styrelsen i en eller annan form förfogar, måste hafva befogenhet att i afseende på en anmärkning, som förekommer i ett insändt läkarebetyg, afgöra huruvida denna anmärkning må räknas som kvalifikation eller icke; detta på alldeles samma grund som styrelsen eger att afgöra om en obestridd kvalifikations verkningar. Deremot medgifves att i sådana fall läkarebetyget rätteligen bör rubriceras såsom icke kvalificerad.

Kassans styrelse har under år 1888 haft följande sammansättning:

Ordinarie styrelsemedlemmar.

Professor *P. G. Rosén*, ordförande.

Doktor *Carl Nyström*, vice ordf. tillika kassaförvaltare.

Fröken *Aurelia Fabricius* }
Fröken *Anna Roos* } vid Expeditionen.

Medicinalrådet *D. Pontin*.

Suppleanter.

Professor *O. Sandahl*.

Fröken *H. Lindberg* (under året afliden).

Fru *F. Lybeck*.

Revisorer.

Kongl. Sekreteraren *F. af Klintberg.*
Öfverstelöjtnant *C. E. Elfving.*

Revisorssuppleanter.

Fröken *H. Casselli.*
Fröken *L. Borg.*

Det torde måhända böra nämnas, att ingen af sjukkassans funktionärer uppbär arfvode eller ersättning af något slag.

Styrelsen tillåter sig slutligen erinra:

Att det vid kassans stiftande beräknade minimiantalet af medlemmar eller 150 ännu på andra året af kassans verksamhet icke är uppnådt, hvilket förhållande innebär en kraftig maning till alla för kassans ändamål intresserade att arbeta för ytterligare anslutning till densamma. Äfven donationsfonden, som ursprungligen afsågs för att bereda understöd för medlemmar, som utan att egentligen vara sjuka, behöfva hvila och stärkande kurbehandling, tarfvar i betydlig mån ökas.

Bil. IV.

Stipendiekomiténs berättelse.

Under år 1888 har arbetet för insamlingen af medel till allmänna stipendiefonden fortgått i landsorten enligt den derför uppgjorda arbetsplanen, för hvilken redogjorts i förbundets senaste årsberättelse. Komitén har dervid haft att glädja sig åt välvillig och nitisk medverkan af såväl läns- som lokalombud. Inom 15 län hafva kallats länsombud, och samtliga lokalombud i landsorten uppgå till ett antal af 112.

Ett betydligt afbräck har dock insamlingen lidit till följd af de svåra eldsvådor, som under sommaren 1888 härjade i Norrland, och hvilka i hög grad påkallade allmänhetens offervillighet. I de kretsföreningar inom de olika länen, der insamlingen för stipendiesaken just tagit sin början, då den af ofvannämnda skäl måste upphöra, kommer insamlingsarbetet att först under loppet af år 1889 fortsättas.

Emellertid ha till 1888 års slut till stipendiefonden influtit 9,829 kr. 50 öre, deraf de betydligaste bidragen härrört från Linköpings, Malmöhus och Nyköpings län.

I betraktande af att den redan influtna summan, med undantag af ett par större gåfvor à 300 och 50 kronor, till stor del utgöres af årsbidrag å 1 krona, hvilka bidrag återkomma ytterligare i 4 år, har man allt skäl att hoppas god framgång för stipendiesaken.

Förberedande arbeten för insamlingen i Stockholm hafva under år 1888 så fortskridit, att densamma i början af år 1889 kunnat sättas

i verket; deremot återstå några af Sveriges län, inom hvilka komitén till följd af begränsad tid och arbetskraft ännu ej hunnit vidtaga förberedande åtgärder för insamlingens början.

Enär enligt § 7 i stadgarne intet stipendium kommer att utdelas förrän fonden uppgått till 150,000 kronor, är det i hög grad önskligt, att komitén fortfarande får från allmänheten åtnjuta allt det intresse och den verksamma hjälp, som är så behöflig för att sammanföra de goda viljorna och krafterna att verka för det gemensamma målet: *åstadkommandet af en yrkes- och studiestipendiefond för kvinnor, hvarifrån i en ej allt för aflägsen framtid årligen stipendier må kunna utdelas.*

Alla de personer inom eller utom Fredrika-Bremer-Förbundet, som vilja medverka, vare sig med intresse, större gåfvor eller insamlande af årsbidrag, ombedjas hänvända sig till stipendiekomiténs sekreterare fröken Mathilda Silow, under adress Fredrika-Bremer-Förbundets byrå Stockholm.

De redan till komitén inlutna medlen hafva öfverlemnats till den af förbundet utsedda styrelsen för stipendiefondernas förvaltning, bestående af fru Anna Wallenberg, född von Sydow, professor P. G. Rosén, fröken Hanna Lindberg,* revisionssekreteraren H. Rohtlieb, fröken Mathilda Silow; suppleanter äro professor H. Gylden och fröken Clara Montelius.

I fråga om medlens placering hänvisas till den angående stipendiefonderna afgifna revisionsberättelsen, hvilken lyder som följer:

Undertecknade, som af styrelsen för Fredrika-Bremer-Förbundet utsetts att granska de förbundet tillhörande stipendiefonders förvaltning med dithörande räkenskaper och säkerhetshandlingar för år 1888, få öfver den verkställda granskningen afgifva följande berättelse:

Den af förbundet utsedda förvaltningsstyrelsen för stipendiefonderna konstituerade sig vid sammanträde den 28 dec. 1888, och utvisas fondernas ekonomiska ställning vid årets slut af följande räkenskapsammandrag.

Kredit.

Till allmänna stipendiefonden insamlade medel vid förvaltningsstyrelsens konstituerande	kronor 9,829: 50.
Ränta å de insamlade medlen	,, 31: 50.
Uttaget å upp- och afskrifningsräkning	,, 31: 50.
	Summa kronor 9,892: 50.

* Sedan styrelsen konstituerade sig i dec. har fröken Lindberg aflidit.

Debet.

Inköpt fem af Falu—Rättvik—Mora jernvägsaktiebolag utgifna, med bor- gen af Gefle—Dala jernvägsaktiebolag försedda fyra procents obliga- tioner å tillsammans notusen kronor till pari kronor 9,000: —	
Upplupen ränta derå	„ 118: —
Å upp- och afskrifningsräkning med Stockholms En- skilda Bank innestående	„ 743: —
Diverse utgifter	„ 25: 25.
Återburit till stipendiekomitén.....	„ 6: 25.
	Summa kronor 9,892: 50.

Säkerhetshandlingarne äro förvarade i Stockholms Enskilda Bank, och som samtliga utgifter äro ordentligt verifierade och vi icke hafva något att anmärka mot de af förvaltningsstyrelsen under räkenskapsåret vidtagna åtgärder, få vi tillstyrka att full och tacksam decharge för dess förvaltning af förbundets stipendiefonder under nämnda år varder förvaltningsstyrelsen beviljad.

Stockholm den 25 februari 1889.

Will:m Gibson.

A. Edström.

E. von der Lancken.

*Bil. V.*Förbundets tidskrift *Dagny*.

Enligt räkenskaperna uppgår *Dagnys* utgiftssumma för året till kr. 2,173: 10 mot en inkomst af kr. 2,188: 08, hvilket visar en behållning af kr. 14: 98.

Alltså hafva vi att anteckna det hittills aldrig inträffade lyckliga förhållandet, att *Dagny* under det förflutna året fullkomligt burit sig.

Öfversigt af *Dagnys* innehåll 1888.

Bref från *Fredrika Bremer*.

Sved Ribbing. Om äktenskapsåldern för kvinnan.

M. S. Brev til *Dagny* fra Kristiania.

Hans Hildebrand. Kvinnans ställning under den romerska kejsaretiden.

Ellen Fries. Om hemstudier III.

Fru S. Whitlocks stipendium.

Esselde. Kvinnofrågan inför kongl. m:ts befallningshafvande.

Moder. Sed eller osed.

I sociala
frågor med

- Från stipendiekomitén.
Hedvig Haglund. En tidsenlig uppfostran af husmödrar. Skrift, pris belönt af Fredrika-Bremer-Förbundet.
 Stadsfullmäktigvalen.
Esselde. Björnstjerne Björnsons föreläsning.
Red:n. Om samskolan.
Red:n. Den internationela kvinnokongressen i Washington och några af dess ledare.
Red:n. Kvinnofrågan och äktenskapsåldern. Föredrag af E. Svensén. Vår första kvinnliga läkare.
Esselde. Sed och osed inom hemmen.
 Årsberättelser från kvinnoföreningar.
Esselde. Kvinnan i de politiska partiernas tjänst.
G. A—g. Bref om kvinnomötet i Köpenhamn.
Ellen Fries. En diskussion på Nya Idun. (Nya arbetsområden för kvinnan.)
Ragna Nielsen. Trånga kläder.
Sally Högström. Bref till Dagny om Stockholms Kvinliga Gymnastikförening.
 Stipendiefonderna.
 Dansk Kvindesamfund om svenska tjänstflickor i Danmark m. m.
Erik G. Folcker. Handarbetets Vänner på Köpenhamnsutställningen.
S—d. Nyårsqväll. Poem.
L. Eskilson. Interiörer från våra hem.
Ave. Skolungdomens nöjen förr och nu.
Selma Lagerlöf. Den lyckliga. Poem.
L. E. En sommarvandring.
M. Goldschmidt. Ur efterlemnade skrifter. Olöst. En friarescen.
Deltagare. Ett samkväm och en hvardagskomedi.
M...e. »Kan ej!» Poem.
Onämd. Upprättelse. En samvetshistoria.
St. Sigurd Lovén. Poem.
Sigrid Leijonhufvud. Abbé Roux.
H. S. A. Meddelanden från landsbygden.
 Moderstankar. Poemet »Babys hand». Täflingsförslag.
Frithiof Holmgren. Till Maria B. Poem.
 Meddelande från utskottet för granskning af barn- och ungdomslitteratur.
Esselde. Jenny Linds debut i Stockholms aristokratiska sällskapslif.
 Litteraturofversigt.
Edv. Lidforss. Anna Maria Lenngren af Karl Warburg. Anm.

- Litteratur. } *Esselde.* Kampen för lyckan. Två paralleldramer af A. Ch. Edgren-
Leffler. Anm.
Nils Erdmann. Moderna diktares kvinnotyper. George Eliot.
Esselde. Nyutkommen litteratur. Öfersigt. Kvinnofrågan. Flickskole-
komiténs betänkande. Svensén. Spörsmål. International Council
of Women 1888 m. m. Vitterhet. Bååth, Mellin m. fl. samt om
illustrerade diktsamlingar.
Agnar. Pontus Wikners vittra skrifter i utdrag af K. Warburg. Anm.
Sgu. Verner von Heidenstam. Vallfart och vandringsår. Anm.
- Minnes- och } *Esselde.* En svensk storman i förhållande till sitt land och till sin
karaktärs- } hustru.
teckningar } *Esselde.* Victoria Benedictson.
samt tids- } Oscar Stackelberg. Karaktärsdrag.
bilder. } *Constantini Arntzen.* Signora Gesoalda. Pozzolini.
- Praktisk väl- } Från arbetsstugorna.
görenhet. } Föreningen Röda korset.

Bil. VI.

Kassa-förvaltarens rapport.

Till styrelsen för Fredrika-Bremer-Förbundet.

Ur räkenskaperna anføres följande:

Konti.	Debet.	Kredit.
Intecknings-Garanti-Aktebolaget	12,831: 09.	5,865: 65.
Byrån	3,830: 75.	1,642: 39.
Inventarier	1,479: 22.	— — —
Trycksaker	218: 80.	11: 75.
Tidskriften Dagny	2,173: 10.	2,188: 08.
Ständiga ledamöters afgifter	— — —	5,070: —
Inträdesavgifter	— — —	4,017: —
Årsavgifter	— — —	3,105: —
Gåfvor	200: —	224: —
Räntor	— — —	251: 80.
Organisationskostnader	493: 75.	— — —
Allmänna omkostnader	684: 08.	— — —
Möten	820: 60.	632: —
Norstedt & Söner	1,676: 67.	1,676: 67.
M. W. Wallberg & C:o	— — —	357: 67.
Transport kronor	24,408: 06.	25,042: 01.

	Transport kronor	24,408: 06.	25,042: 01.
Författarearfvoden för Dagny (obetalda) ..	— — —		140: —
Bokhandlare och distributörer	66: —		46: 50.
Filialen i Malmö	269: 32.		106: 04.
Fru S. Whitlocks stipendiefond	120: —		3,120: —
Fru S. Whitlock	3,000: —		— — —
Kassa vid hufvudkontoret i Stock- holm	485: 13.	591: 17.	— — —
Kassa vid filialen i Malmö	106: 04.		
Vinst- och förlustkonto	3,395: 78.		3,431: 37.
Balanskonto	12,584: 67.		12,549: 08.
	<u>Summa kronor</u>	44,435: —	44,435: —

Vid årets slut hade Fredrika-Bremer-Förbundet följande

Tillgångar:

Tillgodohafvande i Intecknings-Garanti-Aktiebolaget ..	6,965: 44.
Inventarier	1,479: 22.
Återstående å organisationskostnaders konto	493: 75.
Fordran hos bokhandlare och distributörer	19: 50.
Fordran hos fru S. Whitlock	3,000: —
Kassa	591: 17.
Saldo: förlust för året	35: 59.
	<u>Summa kronor</u> 12,584: 67.

Skulder:

Egna fonder:

Ständiga ledamöters afgifter	5,070: —
Inträdesavgifter	4,017: —
Fru S. Whitlocks stipendiefond	3,000: —
	<u>12,087: —</u>

Yttre skulder:

M. W. Wallberg & C:o	357: 67.
Författarearfvoden för Dagny (obetalda)	140: —
	<u>497: 67.</u>
	<u>Summa kronor</u> 12,584: 67.

Ovanstående årsförlust kr. 35: 59 har uppkommit på grund af följande förhållande mellan inkomst och utgift:

Inkomst:

Årsavgifter	3,105: —
Gåfvor	24: —
Räntor	251: 80.
	<u>Transport kronor</u> 3,380: 80.

	Transport kronor	3,380: 80.
Dagny		14: 98.
Saldo: förlust för året		35: 59.
	Summa kronor	<u>3,431: 37.</u>

Utgift:

Byrån	2,188: 36.	
Trycksaker	207: 05.	
Allmänna omkostnader	684: 08.	
Möten	188: 60.	
Filialen i Malmö	163: 28.	
	Summa kronor	<u>3,431: 37.</u>

Årets ekonomi har, såsom af ofvanstående redogörelse framgår, gifvit en brist af kr. 35: 59, hvilket är så mycket mera betänkligt, som under sådana förhållanden inga afskrifningar kunnat göras å organisationskostnaders konto, och ej heller en högst nödvändig nedsättning å inventarietvärdet kunnat vidtagas. Tidskriften Dagny har medfört en vinst af kr. 14: 98. Af det nyss anförda torde framgå, att om förhållandet mellan inkomst och utgift i hufvudsak förblifver detsamma som det hittills varit och så länge ej organisationskostnaderna blifvit fullständigt afskrifna och inventariernas bokförda värde i betryggande grad nedsatt, förbundet icke kan å sin allmänna budget afse något nämnvärdt belopp för uppehållande af tidskriften, hvilken således är hänvisad till sin egen hushållning. Utsigt synes nu också finnas att tidskriften skall med egna inkomster kunna bestrida sina kostnader.

För hemstudiernas, sjukkassans och stipendiefondernas affärer lemnas särskilda redogörelser.

Liksom föregående år hafva fröknarna Adelborg och Ulrich, jemte sin öfriga verksamhet å byrån, med nit och skicklighet skött arbetet vid kassan och bokföringen.

Stockholm den 20 februari 1889.

Carl Nyström.

Bestyrkande riktigheten af ofvanstående redogörelse, hemställa vi om ansvarsfrihet för 1888 års förvaltning.

Stockholm i april 1889.

Elise Odelberg,
född Åkerman.

Alida Rossander.

Axel Lundvall.

Uppgift på hemstudiernas räkenskaper för år 1888.

Inkomster.

Balans från 1887	32: —
Disponibla lärarearfvoden från 1887	86: —
Elevavgifter	200: —
Porto	17: 90.
Gåfva till hemstudiefonden	2: —
Ränta å insatta medel	4: 03.
	<hr/>
Summa kronor	341: 93.

Utgifter.

Fredrika-Bremer-Förbundets byrå (inskrifningsavgifter och 20 % af studieavgifter)	42: —
Lärarearfvoden (utbetalade)	155: —
Porto	22: 15.
Balans till 1889	122: 78.
	<hr/>
Summa kronor	341: 93.

Färg i bleckdosor!

(Färdigberedd.)
Aspinal's oxidized Enamel.

Prisbelönt.

PRAKTISKT!

NYTT!

För målning af nya och renovering af gamla möbler.

För målning af blomkrukor, fogelburar m. m.

För målning af järnsängar, korgarbeten m. m.

Bör ej saknas i något hem!

Erhålles i bleckdosor å 60 öre och kr 1,50 pr st.

Lämpliga
Penstar

till olika priser.

BILLIGT!

Dosan bör aldrig stå öppna.

Äldre saker, som ommålas, böra först rentvättas med varmt vatten, blandadt med något soda.

Vid målning bör iakttagas, att handen ej vidrör föremålet, emedan af värmen bildas luftblåsor, och torkningen till följd deraf fördröjes.

Bör ej saknas i något hem!

Erhålles i bleckdosor å 60 öre och kr 1,50 pr st.

Lämpliga
Penstar

till olika priser.

K. M. LUNDBERGS Bosättningsmagasin

N:r 7 Storkyrkobriken N:r 7.

Anmälan.

Dagny, som äfven under förlidet är utgått i en för våra förhållanden stor upplaga, skall fortfarande verka för **Fredrika-Bremer-Förbundets ändamål: "en sund och lugn utveckling af arbetet för kvinnans höjande i sedligt och intellektuellt såväl som i socialt och ekonomiskt hänseende"**. Hon skall äfven följa den nyare literaturen, särskildt sådana dess alster, hvilka beröra sociala och sedliga frågor, meddela kortare berättelser, biografiska och historiska utkast, öfversigter m. m.

Priset för hel årgång blir fortfarande:

För medlemmar af förbundet . . . kr. 2,50

För icke medlemmar. . . . . " 4,00

Förbundsmedlemmar prenumerera å **Fredrika-Bremer-Förbundets** byrå, 5 Malmorgsgatan, personligen eller medelst postavisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å **Fredrika-Bremer-Förbundets** byrå till ett pris af 60 öre för enkelhäfte.

Af årets återstående 3 häften utkommer det första i slutet af September.

Till redaktionen insänd periodisk litteratur:

Nordisk tidskrift, nr 3. — Ny Svensk tidskrift, nr 3, 4. — Pedagogisk tidskrift, nr 5. — Eira nr 8, 9. — Helsovänneren, nr 8, 9. — Förr och nu, nr 5. — Hemvänneren, nr 9, 10. — Idun, nr 17—26. — Läsning för hemmet, nr 2. — Svensk läraretidning, nr 17—21. — Tidskrift för kristlig tro och bildning, nr 2. — Verdandi nr 2. — Svensk Musiktidning, nr 9. — Nya Bokhandelstidningen, nr 17—20. — Jordmodern, nr 5. — Nylænde, nr 5, 6. — Kvinden og Samfundet, nr 5. — Hvad vi vil, nr 9, 10. — Finsk tidskrift, nr 5. — Koti ja Yhteiskunta, nr 1. — Englishwoman's review, nr 5. — Women's suffrage journal, nr 5. — Woman's journal, nr 5—18. — Deutsche Hausfrauenzeitung, nr 16—20. — Frauenberuf, nr 4. — Die Frau im gemein nützigen Leben, nr 1, 2. — Neue Bahnen, nr 9, 10. — Das Magazin für die Litteratur des In- und Auslandes, nr 18—21. — La Citoyenne, nr 144.

Till redaktionen insända böcker:

Studentföreningen Verdandis småskrifter: 11 *Steffen, Gustaf F.* Den industriella arbetarfrågan. — 12. *Hallenborg, J. F.* HUSDJURENS SKÖTSEL. — 13. *v. Zweigbergk, O.* Tillståndet i Frankrike före revolutionen 1789. — 14. *Lindgren, Hellin*, Voltaire. — *Corelli, Marie*. Thelma.